

Univerzita Hradec Králové
Filozofická fakulta
Katedra pomocných věd historických a archivnictví

Velký požár Miletína v roce 1846

Bakalářská práce

Autor: Jan Jirsák
Studijní program: B 7105 Historické vědy
Studijní obor: Archivnictví-historie
Vedoucí práce: PhDr. Jana Vojtíšková, Ph.D.

Hradec Králové, 2017

Zadání bakalářské práce

Autor: Jan Jirsák

Studium: F14BP0146

Studijní program: B7105 Historické vědy

Studijní obor: Archivnictví - historie

Název bakalářské práce: **Velký požár Miletína v roce 1846**

Název bakalářské práce AJ: The Great Fire of Miletin in the year of 1846

Cíl, metody, literatura, předpoklady:

17. červen roku 1846 se zapsal nesmazatelně do dějin východočeského města Miletína: v důsledku rozsáhlého požáru byla zničena velká část tehdejší domovní zástavby. O události, jež je pojímána jako ústřední téma plánované bakalářské práce, se dochovalo písemné svědectví tehdejšího faráře Jana Černého, který ve farní kronice podrobně vylíčil jak průběh požáru, tak i události před tragédií a po ní. Kromě tohoto německy psaného kronikářského záznamu budou využívány i další prameny z období kolem poloviny 19. století vztahující se k Miletínu a též dochovaný dobový tisk, aby bylo možno reflektovat dopady této tragické události na zdejší obyvatele i na město samotné.

Prameny: Státní okresní archiv Jičín (dále SOA Jičín), fond Farní úřad Miletín, Pamětní kniha, inv. č. 3, kniha č. 2.; SOA Jičín, fond Archiv města Miletín, Kronika města Miletína, inv. č. 114, kniha č. 20.; SOA Jičín, fond Základní škola K. J. Erbena a Mateřská škola Korálka Miletín, (neuspořádáno).; SOA Jičín, fond Cech pekařů Miletín, Korespondence městské rady s pekařským cechem ve věci požární instrukce (1852), inv. č. 2, karton č. 1.; Der Wanderer, roč. 33., č. 153, 27. června 1846, s. 606. (<http://anno.onb.ac.at/cgi-content/anno?aid=wan&datum=18460627&zoom=33> , [cit. 6. 11. 2016].) **Literatura:** Antonín CECHNER, Soupis památek historických a uměleckých v království Českém (svazek XXXI. - Politický okres Novopacký), Praha 1909.; Jan Nepomuk LHOTA, Miletín nad Bystřicí. Příběhy jeho a památky, Brno 1888.; Hynek TITTL, Schematismus velkostatků v království Českém, Praha 1894.

Garantující pracoviště: Katedra pomocných věd historických a archivnictví,
Filozofická fakulta

Vedoucí práce: PhDr. Jana Vojtíšková, Ph.D.

Oponent: PhDr. Růžena Hlušíčková, CSc.

Datum zadání závěrečné práce: 15.11.2016

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracoval (pod vedením vedoucí bakalářské práce) samostatně a uvedl jsem všechny použité prameny a literaturu.

V Hradci Králové dne, 15. května 2017

Anotace

Jan JIRSÁK, *Velký požár Miletína v roce 1846*, Hradec Králové: Filosofická fakulta, Univerzita Hradec Králové, 2017, 73 s. Bakalářská práce

Tato práce se soustředí na veliký požár z roku 1846 v malém východočeském městě Miletíně, při kterém shořelo okolo 116 staveb, včetně místního zámku, kostela, školy, zvonice a fary. Celá událost byla popsána farářem Janem Černým do farní kroniky, která tak poskytuje neocenitelné informace pro tuto bakalářskou práci.

Klíčová slova: regionální dějiny, severovýchodní Čechy, Miletín, 1846, požár

Annotation

Jan JIRSÁK, *The Great Fire of Miletin in the year of 1846*, Hradec Králové: Faculty of Arts, University of Hradec Králové, 2017, 73 p. Bachelor's thesis

This work focuses on the great fire of the year 1846 in a small north-east Bohemian town of Miletin, when about 116 buildings were burnt down including also a local castle, church, school, bell tower and presbytery. The whole incident was described by the parish priest Jan Černý in the parish chronicle, which provides priceless information for this bachelor's thesis.

Keywords: regional history, northeastern Bohemia, Miletin, 1846, fire

OBSAH	strana
Úvod	8
1. Jan Černý (1788–1859) – autor jediného písemně zachyceného svědectví	11
2. Vývoj požární ochrany v českých zemích až do 1. poloviny 19. století	13
3. Miletín a jeho vývoj do 19. století	19
4. Vzhled Miletína v 1. polovině 19. století až do požáru roku 1846	23
4.1 Významné stavby poškozené požárem a jejich podoba do roku 1846	25
4.1.1 Zámek	25
4.1.2 Kostel Zvěstování Panny Marie	26
4.1.3 Zvonice	28
4.1.4 Škola	29
4.1.5 Fara	30
4.1.6 Sousedský dům	31
5. Události před a během požáru ze 17. června 1846	33
5.1 Situace s pojištěním vrchnostenských a patronátních budov	34
5.2 Miletínský požár zvláště ve světle svědectví faráře Jana Černého	38
5.3 Snahy o získání finančních prostředků od pojišťovny na opravu škod	46

6. Pomoc pohořelým	49
7. Opravy škod a proměna města Miletína do jeho nové podoby	51
8. Život ve městě po požáru	56
9. Zmínky v dobovém tisku	58
Závěr	60
Seznam pramenů a literatury	62
Přílohy	66

Úvod

Ústředním tématem této práce je veliký požár, který se udál ve východočeském městě Miletíně dne 17. června 1846. Téma jsem si vybral z toho důvodu, že jsem s tímto místem spjat již od svého narození a zajímají mě místní dějiny, které kupodivu na velikost města jsou vcelku bohaté. Dalším důvodem výběru tohoto tématu byla skutečnost, že se doposud nikdo nepokusil o ucelené zmapování celé události. Dosud se tímto tématem zabýval pouze Tomáš Hlavatý, který do místního periodika *Sousedské listy* přispěl články s přehledy požárů, které vznikly v Miletíně a jeho nejbližším okolí. Zde stručně pojednal i o tomto tragickém požáru.¹

Hlavním cílem práce je zpracovat písemné svědectví nejvýznamnějšího svědka této tragédie faráře Jana Černého, který v Miletíně od roku 1838 působil jako administrátor farnosti a celou událost i s vlastními zážitky vylíčil do farní kroniky, kterou založil předchůdce Jana Černého, farář Jan Arnold (1785–1872).² Tento německy psaný kronikářský záznam se proto stal hlavním pramenem pro zpracování celého tématu. Zápis o požáru je sepsán německou novogotickou kurzívou na 25 stranách, kde součástí záznamu je na stranách 351–354 i podrobný seznam všech shořelých domů ve městě a na straně 361 tabulky s přehledy pojistných hodnot zádušního majetku. Jak seznam, tak i tabulka jsou součástí příloh zachované v původním jazyce. Tato pamětní kniha s dobovým označením *Schulen des Miletiner Pfarr-Bezirk* je v současné době uložena ve Státním okresním archivu v Jičíně.

Celá práce je koncipována do devíti částí. Hned po úvodní části, která pojednává o životě faráře Jana Černého, následuje stručná kapitola o vývoji požární ochrany v českých zemích až do doby 1. poloviny 19. století. Navazují kapitoly, které se již zaměřují na konkrétní záležitosti týkající se Miletína. Jako první jsou přiblíženy dějiny města až do námi sledovaného roku 1846 a hned nadcházející kapitola se pokouší vykreslit jeho tehdejší podobu těsně před vypuklým požárem. Jedna samostatná podkapitola je pak věnována významným stavbám (zámek, kostel, zvonice, škola, fara, Sousedský dům) a zaměřuje se na jejich stav a podobu do doby, než byly 17. června, mnohdy nenávratně, poškozeny. Dříve, než začnu hovořit o samotném průběhu požáru, zaměřuji se i na problematiku pojištění patronátních a vrchnostenských budov, kterým Jan Černý ve svých zápisech věnoval značnou pozornost. Po samotné podkapitole o požáru Miletína se zřetelem na svědectví faráře Černého se věnuji událostem po požáru konkrétně o pomoci pohořelým, opravách škod a proměně města do

---

¹ Jedná se především o článek pojednávající o požárech z let 1806–1846: Tomáš HLAVATÝ, *Přehled požárů v Miletíně a okolí*. [Pokračování], in: *Sousedské listy*, Duben–září (2014), s. 13–16.

² Jan HLAVATÝ, *Miletínské dějepisectví v období 18. a 19. století*, diplomová práce na KPVHA FF UHK, Hradec Králové 2013, s. 54.

novější podoby s pokusem reflektovat, jaký dopad měla tato tragická událost na zdejší obyvatele i na město samotné. V předposlední části je v krátkosti pojednáváno o životě obyvatel po této tragické události se zmíněním dalších důležitých mezníků v dějinách Miletína s ní souvisejících. Na samotný závěr odkazuji na články tehdejších novin, které se o tomto rozsáhlém požáru zmínily.

Ve snaze o zrekonstruování podoby Miletína a zdejších památek před vypuknutím požáru, jsem ve velké míře využíval informace obsažené v první obecní kronice z let 1849–1930 a v kronice školy v Miletíně z let 1872–1895, které se zmiňují o historii jednotlivých staveb. Jisté využití by určitě našla i monumentální *Kronika Miletína, města a okolí*, kterou v letech 1941–1961 v několika svazcích sepsal učitel Josef Špringer (1882–1961), který pokryl období od nejstarších dějin do roku 1918. Při své práci shromáždil z literatury i z písemných pramenů všechny dostupné zprávy o Miletíně. Naneštěstí 3. svazek věnující se období první poloviny 19. století, do kterého spadá rovněž požár roku 1846, je v současné době považován za ztracený.³

Z literatury je nejvíce čerpáno z monografie *Miletín nad Bystřicí. Příběhy jeho a památky* od miletínského kronikáře Jana Nepomuka Lhoty z roku 1888. Jedná se o první českou a zároveň dosud poslední publikaci popisující v chronologicky uceleném sledu dějiny Miletína a okolí. V mnoha případech se však jedná pouze o přepis údajů z první městské kroniky.⁴

Dodnes se dochoval také plán miletínského náměstí vyobrazující podrobně jednotlivá stavení s popisnými čísly, která během požáru vyhořela. Původně byly barevně rozlišeny domy vystavené z kamene a ze dřeva, avšak dnes jsou jednotlivé odstíny hůře čitelné. Plán se v současnosti nachází za deskami první obecní kroniky. Mnohem lepší využití představuje mapka s označením: „*Skizze über den großen Brand in Miletin und Rohoznice am 17. Juni 1846. Gränze des Brandes*“, kterou nalezneme v archivu miletínského muzea. V ní jsou již zakresleny všechny požárem postihnuté domy v Miletíně a přilehlé Rohoznici a lépe je viditelné, z jakého materiálu byly konkrétní domy vystaveny. Užitečné jsou rovněž katastrální mapy z měření probíhajících v Čechách mezi léty 1837–1843 a to zejména tzv. císařské povinné otisky, které jsou přístupné v digitalizované podobě na webových stránkách ČÚZK (Český úřad zeměměřický a katastrální). Využitelná je především katastrální mapa Miletína z roku 1841.

---

³ Jan HLA VATÝ, *Miletínské dějepisectví*, s. 10–11, 94.

⁴ Tamtéž, s. 10.

O jednotlivých konkrétních zprávách o požáru vyskytujících se ve farní kronice se ve své práci zmiňuji striktně podle pořadí, které určil Jan Černý. Pokud u příjmení osob, o kterých pojednávám, existuje více možností zápisu, přikláním se spíše k počestnějšímu tvaru (např. Dreyšuk); v textu je na to upozorněno. Při citování z písemných pramenů beru ohled na původní jazyk textu, který v práci zachovávám. Pokud se v citovaných pasážích vyskytují jména, tak pro ně platí stejný případ. Historické osobnosti zapisuji dle současného rodového označení (např. z Valdštejna, nikoliv z Waldsteina).

1. Jan Černý (1788–1859) – autor jediného písemně zachyceného svědectví

Jan Černý se narodil 13. března 1788 v nedalekém městě Hořice v Podkrkonoší. Studoval nejprve na gymnasiu v Křesavi ve Slezsku, aby se naučil německému jazyku, následovně v Hradci Králové a nakonec v Praze. Po skončených studiích vstoupil v Hradci Králové do semináře a roku 1811 byl vysvěcen na kněze. V Novém Bydžově nastoupil jako kaplan.⁵

Jan Černý byl nesmírně činorodým člověkem. Už za jeho vysokoškolských let se u něho projevila záliba ve hvězdářství, kterému se věnoval po celý zbytek svého života. Centrem jeho zájmu byla také matematika, literatura a hudba. Nutné podotknout, že díky jeho přičinění započali ochotníci v Novém Bydžově provozovat zpěvohry. Sám byl skvělým zpěvákem a varhaníkem. Vedle zmíněného německého jazyka ovládal také řadu dalších cizích jazyků, jakými byla angličtina, francouzština a několik slovanských jazyků.⁶

Skutečným domovem se Janovi Černému staly až Chodovice, kde od roku 1816 působil jako lokalista. Fara, ve které pobýval, stála na svahu, což mu poskytovalo ideální podmínky pro pozorování hvězd. Dokonce i on sám si sestrojoval řadu vlastních hvězdářských zařízení a každého, kdo za ním přišel, vždy s oblibou poučoval o astronomii.⁷ K jeho nejpozoruhodnějším strojům patřilo tzv. *tellurium*, znázorňující pohyb vesmírných těles.⁸

Rovněž se věnoval i vyučování dětí ve škole, kde kromě náboženství vyučoval i další předměty. Vždy kladl důraz na to, aby jeho žáci danou látku plně pochopili, proto nikdy nepokračoval ve výkladu, dokud všichni všemu neporozuměli. Pro žáky sepsal i pomůcku s názvem: „*Tabule poučující a vedoucí k náležitému poznání devatera částek řeči české*“. Z jeho pohledu se totiž na školách zanedbávalo vyučování mateřského jazyka.⁹

Do Miletína se farář Jan Černý dostal díky nabídce majitele panství Hynka Václava Falgeho, který na něho naléhal, aby přestoupil po odchodu faráře Jana Arnolda na miletínskou faru jako administrátor. Jan Černý dlouho váhal, zda má nabídku přijmout, poněvadž si po téměř jedenadvacetiletém pobytu v Chodovicích toto místo velice oblíbil. Nakonec však nabídku přijal a v dubnu 1838 se spolu se svou starou matkou odebral do Miletína.¹⁰

---

⁵ Státní oblastní archiv v Zámrsku (dále SOA Zámorsk), Státní okresní archiv Jičín (dále SOkA Jičín), fond Archiv města Miletín (dále AM), Kronika města Miletína 1849–1930, inv. č. 114, kniha č. 20, s. 123.

⁶ Oldřiška TOMÍČKOVÁ, *Jan Černý: významná výročí*, in: Pod Zvičinou, Roč. 17, č. 1 (1999), s. 3.

⁷ SOkA Jičín, fond AM, Kronika města Miletína, s. 124.

⁸ O. TOMÍČKOVÁ, *Jan Černý*, s. 3.

⁹ SOkA Jičín, fond AM, Kronika města Miletína, s. 127.

¹⁰ O. TOMÍČKOVÁ, *Jan Černý*, s. 4.

I zde horlivě a pilně pracoval. Miletín mu vděčí za uspořádání matrik až do 17. století, ke kterým sestavil i rejstříky. Jan Nepomuk Lhota uvádí, že již před vypuknutím velkého požáru měl Jan Černý jakousi předtuchu, jako by tušil, že se přihodí nějaká špatná událost, načež pro jistotu uschoval farní matriky na bezpečnější místo do sakristie. Nebýt této obezřetnosti, miletínské matriky by byly při požáru v roce 1846 zcela jistě zničeny.¹¹

Ačkoliv v Miletíně neměl tak ideální podmínky pro pozorování hvězd, přesto se své zálibě nadále věnoval. Každý, kdo procházel kolem miletínské fary, si mohl v okně povšimnout upevněného dalekohledu. Farář Černý dokázal, že si uměl poradit v každé situaci. Vedle fary stojící zvonice, která mu bránila ve výhledu, si za pomoci položení hvězd vůči věži mohl spolehlivě určovat aktuální čas.¹²

Jan Černý byl u lidí velmi oblíben. Lhota, který v městské kronice věnoval jednu samostatnou kapitolu o životě faráře, ho popsal následovně: „*Černý zvláště ve svém povolání vynasnažil se s všemi silami, aby svým povinností zadosti učinil...Kdo u něho hledal útěchy a pomoci, našel je jistě; nemohl-li pomoci, aspoň potěšil...Žádný chudý neodcházel z fary bez dárku; často jemu lidumil Černý podal poslední peníz v pravém smyslu slova.*“¹³ Sám žil Černý velmi prostě, dokonce nosil pouze jeden jediný kabát. Bydlel o samotě se svou matkou, kterou později pochoval na miletínském hřbitově. Jeho život skončil smutně. Při jedné z cest za nemocným do nedaleké vesnice se jeho vůz nešťastně převrátil a on se poranil. Na následky zranění 27. března 1859 zemřel. Roku 1874 byly jeho pozůstatky přeneseny do míst současného hřbitova a uloženy do hrobky rodiny Lhotovy.¹⁴ Svým nekrologem přispěl neznámý anonym psaný pod šifrou „L“ dne 7. dubna 1859 do Pražských novin, aby tak vzdal poslední čest této významné osobnosti.¹⁵

---

¹¹ Jan Nepomuk LHOTA, *Miletín nad Bystřicí. Příběhy jeho a památky*, Brno 1888, s. 131.

¹² O. TOMÍČKOVÁ, *Jan Černý*, s. 4.

¹³ SOKA Jičín, fond AM, Kronika města Miletína, s. 129, 130.

¹⁴ Tamtéž, s. 130–131.

¹⁵ *Pražské noviny*, roč. 35, č. 83, 7. duben 1859, s. 2–3.

<http://kramerius.nkp.cz/kramerius/PShowPageDoc.do?it=1&id=1909093&picp=&idpi=2149852> [cit. 25. 4. 2017].

2. Vývoj požární ochrany v českých zemích až do 1. poloviny 19. století

Jedno přísloví říká: „Oheň je dobrý sluha, ale zlý pán.“ Člověka doprovází již od pradávných dob, kdy se ho lidé obávali, ale zároveň si u nich získal jakýsi posvátný charakter a mnoha starými civilizacemi byl uctíván.¹⁶ Trvalo nějaký čas, než se lidé dokázali proti tomuto přírodnímu živlu postavit a začali se proti němu i chránit. Potřeba ochrany před ohněm přicházela v době, kdy se opouštělo od kočovného způsobu života, a člověk se po delší dobu rozhodl zdržovat na jednom místě. Když se oheň člověku vymkl z ruky, nadělával těžké škody na jeho vybudovaném stavení, a tím mu přidělal jen další zbytečně namáhavou práci. Proto při budování obydlí začal přemýšlet i o jeho zabezpečení před tímto nevídaným hostem.

První pokusy o zabezpečení lze vysledovat již v době existence římské říše. S jistotou lze tvrdit, že se v domech nacházely nádoby pro vodu, žebříky a pravděpodobně i háky na stržení hořící budovy.¹⁷ S rozvojem řemesel se v období raného středověku rozšiřoval i počet lidí, kteří s ohněm přicházeli častěji do styku, proto rostla i potřeba vytvářet řády pro zajištění bezpečnosti. Za celkovou ochranu státu zodpovídal kníže. Tu mu pomáhala zajišťovat tzv. hradská soustava.¹⁸

V první polovině 13. století při vzniku prvních měst, měl rychtář spolu s tzv. staršími sousedy mimo jiné za povinnost řídit likvidace požárů a vedle toho měšťané byli poučováni se svou čeládkou opatrně zacházet s ohněm a předcházet tak možnému vzniku nebezpečí požáru, který by pro město zcela jistě znamenal zkázu. Z tohoto období pochází také první konkrétní zákon o požární ochraně vydaný králem Přemyslem Otakarem II. na konci jeho vlády v roce 1278.¹⁹

V období raného novověku se požární řády staly již neodmyslitelnou součástí společenského života, kdy po celé 16. a 17. století vznikalo stále čím dál větší množství požárních řádů a ve stále podrobnějších formách. Císař Maxmilián II. díky policejnímu řádu z roku 1570 ustanovil nařízení, která řešila požární ochranu v celostátním měřítku. Dle nařízení bylo zakázáno nosit po ulici žhavé uhlí v nekrytých nádobách, přikrývat komín

---

¹⁶ Josef GROHMANN, *Pověry a obyčeje v Čechách a na Moravě*, Praha 2010, s. 57–58.

¹⁷ Josef NITRA, *Oheň a lidé v českých zemích do roku 1895*, Nové Město nad Metují 2010, s. 15.

¹⁸ Základem hradské soustavy byla důležitá přemyslovská hradiště se svým okolím. Byly to například: Praha, Vyšehrad, Děčín, Litoměřice, později Hradec Králové či Mladá Boleslav. Původní účel hradišť byl vojenský, postupně ale vystupovaly do popředí správní úkoly veřejného pořádku a míru. Jan DOBEŠ - Zdeňka HLEDÍKOVÁ - Jan JANÁK, *Dějiny správy v českých zemích: Od počátků státu po současnost*, Praha 2005, s. 37.

¹⁹ J. NITRA, *Oheň a lidé*, s. 19.

šindelem a upozorňovala se městská rada, aby věnovala značnou pozornost měšťanským sladovněm, kde sušený slad byl jeden z častých příčin požárů.²⁰

Důležitá opatření se týkala i obětí požárů. Vyhořelo-li město nebo jeho větší část, panovník, zemský sněm nebo majitel obce uděloval pohořelým daňové úlevy. Často na pomoc vyhořelým měštům byl věnován i peněžitý dar. Významná a účinná byla i pomoc okolních měst, která často přispěla postiženému městu nějakou finanční podporou či potravinami. Nezřídka se pořádaly i městské sbírky na pomoc pohořelým.²¹

Požární řády se snažily vždy přizpůsobovat podmínkám obcí a určovaly konkrétní způsoby, jak daný požár zdotat. Při vypuknutí požáru se lidé svolávali buď troubením na roh, zvoněním či tlučením na hranu zvonu a zároveň hlasitým zvoláním „hoří“. Každý obyvatel obce, který se nedostavil k hašení ohně a neuvedl patřičný důvod, byl přísně pokutován.²²

V roce 1579 byl vydán soupis městského práva tzv. *Práva městská Království českého* od českého právníka Pavla Kristiána z Koldína, v nichž se kromě povinností jednotlivých řemeslníků, kteří pracovali s ohněm, nacházely také povinnosti občanů při hašení požárů. Dle směrnic museli všichni při hašení asistovat a trestal se každý, kdo pouze k tomu zvědavě přihlížel či dokonce kradl. Koldín poukázal i na to, jak při hašení je nutná potřeba jednotného velení. Přesněji k tomu dodává: „*Stanet' se často, že ze sousední vesnice přijedou se stříkačkou na pomoc ohni, při hašení chť poroučeti domácí i cizí pomocníci, pohádají se, a konec toho je, že pomocníci buď řeknou zkrátka: Tak si to uhašte sami, když jste takoví mudrci! Anebo se do sebe dají a nechají oheň ohněm. Proto dostali všichni rychtáři, hejtmani a další úředníci nařízení, že jestliže by které osoby při takovém ohni spatřili, anoby pomáhati hasiti nechtěli: aby těch a takových předkem kyjem, potom i vězením potrestati mohli.*“²³ Koldín si byl vědom rozkolísanosti tehdejších právních norem, a proto se pokusil vytvořit obecně přijatelnou právní kodifikaci. Kodifikace Koldínových práv vstoupila v Čechách definitivně v platnost roku 1610, kdy byla přijata i posledními vzdorujícími městy, a na Moravě až v roce 1697.²⁴

V roce 1620 bylo městskými úřady všech tří pražských měst vydáno nařízení, které vůbec poprvé udávalo povinnost Židů pomoci s hašením. I přes mnohé učiněné křivdy se prokázali jako velmi aktivní a schopní hasiči. Židům bylo později nařízeno mít ve své výbavě 400 konví a v pohotovosti muselo být vždy připraveno nejméně 200 osob se sekerami,

---

²⁰ J. NITRA, *Oheň a lidé*, s. 27.

²¹ Tamtéž

²² Tamtéž, s. 28.

²³ Tamtéž, s. 29.

²⁴ Eva KREJČÍ, *Role dobrovolných hasičů v životě vesnické komunity na příkladě obcí Bohuslávky, Oprostovice, Radslavice a Týn nad Bečvou*, diplomová práce na Ústavu evropské etnologie FF MU, Brno 2012, s. 13.

konvemi a korbely pro vodu. Veškeré vybavení spolu i s žebříky a háky byly uloženy v jednotlivých židovských domech či na jejich společném místě. Ze svého středu vybírali svého správce, který organizoval práci při hašení.²⁵

Roku 1625 vydala hraběnka Berková z Fryštenburka pro své poddané řád, v němž nařizovala, aby jakékoliv spatření požáru bylo okamžitě ohlášeno, jinak s člověkem, který tak neučiní, bude nakládáno jako s viníkem. V roce 1628 byl vydán požární řád Albrechta z Valdštejna, který platil na Rožďalovicku, Starohradsku a Kopidlsku a největší ohled bral na zabezpečení komínů.²⁶ Po celý raný novověk vydávala vrchnost a samospráva spoustu protipožárních řádů a instrukcí. Od sebe se vesměs lišily pouze drobnými detaily, jako byla výše pokut nebo odměn a povinnosti jednotlivých cechů při hašení. Byly zaměřeny především na pravidelnou kontrolu komínů, kterou prováděli rychtáři, purkmistři nebo starší radní. Také se nesmělo vcházet s otevřeným ohněm do komor, maštálí, chlévů a stodol. Zakazovaly vypalovat lesní porosty, sušit len a konopí u kamen či sypat žhavý popel před stavení. Pokud však nějaký požár vznikl, měl ten, který jej jako první spatří, upozornit křikem ostatní obyvatele. Kdo takto neučinil nebo s oznámením otálel, hrozilo mu přísné potrestání.²⁷

Za panování Marie Terezie (1740–1780) došlo k přelomu v opatření ochrany před požárem. Její snahy o vytvoření pevného, centrálně řízeného státu se projevily i v požární ochraně. Dne 21. srpna 1751 vydala „*Řád k hašení ohně pro města zemská, městečka a dědiny markrabství Moravského*“. Ten obsahoval pokyny, jakým způsobem vyhlašovat poplach, kdo má pomáhat při hašení, kdo řídí záchranné práce a podotýkal nutnost sousedské výpomoci. Veliký důraz se kladl na to, aby každá obec měla k dispozici hasičské náčiní, které má být řádně uloženo, a lidé mají být školeni pro jejich správné zacházení. Marie Terezie také ustanovila do jednoho roku odstranit všechny dřevěné komíny a nahradit je zděnými. Nové domy se měly od této doby stavět, až na výjimky, pouze z pálených či nepálených cihel. Toto nařízení vzbuzovalo veliký neklid a vrchnost společně s městy si často stěžovala, že nemají dostatek cihel a poukazovala na bídu poddaných, kteří si v žádném případě nemohli dovolit postavit nákladné zděné domy.²⁸ Lhůta na odstranění dřevěných komínů se v mnoha případech proto nedodržela a mnohdy trvalo ještě celých 100 let, než se komíny přestavěly. Mezi další nařízení patřila také nutnost výsadby stromů mezi domy na vesnicích pro zabránění šíření případného požáru a každá obec si měla zajistit dostatečné zásoby vody. V

---

²⁵ J. NITRA, *Oheň a lidé*, s. 33.

²⁶ Tamtéž, s. 34.

²⁷ E. KREJČÍ, *Role dobrovolných hasičů*, s. 14.

²⁸ J. NITRA, *Oheň a lidé*, s. 39–40.

roce 1769 vyšel požární řád města Brna, který se stal předlohou pro požární řady ostatních královských měst na Moravě.²⁹

Pro Pražská královská města byl z důvodu jejich výsadního postavení vydán císařovnou zvláštní patent „*Řád hašení ohně královských měst Pražských se týkající, dán na Královském hradě Pražském z 3. února 1755*“ s instrukcemi pro domácí pány, držitele domů a jejich nájemníky. Dne 22. září 1755 byl konečně vydán „*Řád ohně pro království České*“, který hned na úvod nařizoval, aby lidé přispěchali k ohni v obcích vzdálených hodinu cesty od nich. Patent nabyt platnosti 27. března 1756 i ve Slezsku, kde byl všem úředníkům přečten pro jistotu dvakrát po sobě, aby mu každý plně porozuměl a nikdo neporušil psaná nařízení. Naplnit znění patentů bylo však složité. Urychlená výstavba zděných komínů do jednoho roku nebo sehnání náležitého hasičského vybavení, bylo stejně jako na Moravě, povětšinou nereálné. Produkce cihel z cihelen byla nedostatečná a nedokázala pokrýt poptávku. Nemluvě o tom, že spousta cihel se využila na stavbu josefínských pevností. Na nedodržování řádu měla svůj podíl také šlechta, která s reformami příliš nesouhlasila. V návaznosti na císařská nařízení začaly být ve městě vydávány doplňující řady hašení ohně, které upřesňovaly detaily všech povinností, které na ně byly kladeny. V rámci protipožárních opatření bylo zakázáno pálit na Svatojánskou noc i tzv. svatojánské ohně.³⁰

V reformních snahách Marie Terezie navazoval i její syn Josef II. To platilo i pro otázku požárního zabezpečení, kdy 7. září 1782 vydal „*Řád hašení ohně*“. Tento řád se stal ve své době opravdu moderním a obsahoval vedle všemožných pravidel k zamezování požárů, i předpisy, jak postupovat při hašení ohně. Mimo jiné uděloval konkrétní povinnosti pro jednotlivé členy vyjmenovaných cechů a neopomenuly se i výše trestů za neuposlechnutí daných ustanovení.³¹ Později se objevovala i řada dalších řádů jakými byly například „*Řád hašení ohně pro kraje*“ nebo „*Řád hašení ohně pro veřejnou krajinu*“, kde bylo již v mnohem podrobnější podobě vypsáno, jak si obyvatelstvo má počínat při požárech a zejména pak jaké úkoly mají řemeslníci. Stanovily se čtyři hlavní cíle k hašení ohně: 1. zamezení, 2. včasné vyjevení, 3. rychlé uhašení a za 4. opatrnost proti následkům, které by se po uhašeném ohni mohly udát.³²

---

²⁹ J. NITRA, *Oheň a lidé*, s. 40.

³⁰ Svatojánské ohně se zakládaly vždy v předvečer 24. června na kopcích nedaleko vsí. Zapálená hranice měla symbolicky představovat slunce a slavil se tak příchod nastávajícího léta. Tyto ohně lidé často pro získání síly přeskakovali a zapalovali v nich košťata, se kterými pak kroužili po okolí. Někdy se i z kopců pouštěly hořící kola či sudy jako symbol putujícího slunce. Jiřina LANGHAMEROVÁ, *Lidové zvyky*, Praha 2004, s. 124.

³¹ J. NITRA, *Oheň a lidé*, s. 41.

³² Tamtéž, s. 42.

I v josefinských opatřeních se znovu opakoval požadavek odstranění dřevěných komínů a povinnost, aby každý dům měl po ruce hasičská náradí. Vedle těchto požadavků měla mít obec také svou kůlnu, kam se uložilo pro změnu obecní hasící náradí. Za hašení požárů byl zodpovědný starosta obce. Žhářství se trestalo nemilosrdným upálením. Opatření velmi podrobně stanovila, jak věnovat pozornost způsobu stavby domů, umístění stodol a suširen, výsadbě listnatých stromů u stavení, ustanovila zásadu volného přístupu ke stavbám, způsob stavby komínů a jejich čištění.³³

Progresivnost Josefových opatření spočívala i v nařízené protipožární prevenci. Při stavbě domů se musely situovat tak, aby mezi nimi byla mezera aspoň jednoho sáhu a stodoly měly stát opodál obytných stavení. Majitelé domů byli nuceni nechat jednou za osm dnů vyčistit ústí komínů a oškrábat saze. Vrchnosti bylo nařízeno ustanovit ve městech zvláštní komisaře nad ohněm, kteří spolu s kominickými, zednickými a tesařskými mistry prováděli pravidelné prohlídky domů, minimálně dvakrát do roka. V rámci prohlídek se kontrolovala kamna, ohniště, komíny a další podobná zařízení, u kterých se hledaly možné závady. O veškerých provedených prohlídkách se vedly záznamy a každá nalezená závada se musela hned na místě odstranit.³⁴

Kominičtí mistři vykonávali nejen svou práci, ale považovali se také za první výkonný orgán požární policie. Do jejich starosti jim byl přidělen určitý obvod, o kterém si vedli záznamy do speciální služební knížky. Kominíci si získali u lidí veliký respekt a na každá ohlášená upozornění při vymetání komínů se muselo náležitě dbát. Za svou práci se zodpovídali obecnímu starostovi a byli obcí i placeni, tudíž se nestaly zcela závislými na obyvatelích, u nichž prováděli pravidelné prohlídky.³⁵

Lidé odjakživa kromě aktivní ochrany před požáry, jako byly kontroly komínů a další výše zmíněné úkony stanovené většinou v požárních řádech, praktikovali i pasivní ochranu. Hluboce se věřilo, že před živelnými pohromami je ochrání svatí patroni. Především to byl svatý Florián, který je považován za ochránce proti požárům, ale i povodním. Města měly ochránit sochy s jeho zpodobněním.³⁶ Dále to byl i svatý Donát, jenž je ochráncem před úderem blesku. Jednotlivé domácnosti se chránily i obrázky a malými soškami svatých, které u sebe doma schraňovaly. Mezi lidmi existovaly často i všemožné pověry jako například, že požár,

---

³³ J. NITRA, *Oheň a lidé*, s. 42.

³⁴ Tamtéž

³⁵ O prvních kominicích se vedou zprávy z poloviny 16. století. Do této doby byly komíny vymetány čeledí nebo jiným pomocným personálem. Kominickou živnost v Čechách zpočátku provozovali zpravidla Italové. (J. NITRA, *Oheň a lidé*, s. 43.)

³⁶ Na nádvoří miletínského zámku se rovněž nachází socha svatého Floriána s kamennou balustrádou. Sochu nechal postavit Josef Jan Sosnovec z Vlkanova, majitel panství v letech 1766–1780, spolu se sochou svatého Notburgy. (J. LHOTA, *Miletín*, s. 166.)

který způsobil blesk je Božím trestem, tudíž mu není radno vzdorovat. Vlivem strachu se mnohdy takový požár vůbec neopovážili ani hasit. Pokud se však odvážili, požár způsobený bleskem hasili v mnoha případech výhradně kozím mlékem. Věřilo se, že jiným způsobem uhasit takový oheň nelze. Takových pověr existovalo nepřeberné množství.³⁷

Ještě v polovině 19. století bychom jen marně hledali moderní stálé hasičské sbory, ačkoliv s rozvojem měst a průmyslu tato potřeba stále víc a víc vzrůstala. První český hasičský sbor v Praze, který se stal zároveň i prvním sborem v českých zemích, vznikl sice již 23. března 1848, ale rázem po několika měsících na to zanikl. Skutečný úsvit organizovaného hasičstva přišel až v 2. polovině 19. století po pádu Bachova absolutismu, kdy mohlo dojít ke vzniku českých hasičských spolků.³⁸

---

³⁷ E. KREJČÍ, *Role dobrovolných hasičů*, s. 20.

³⁸ J. NITRA, *Všem živlům navzdory, člověku ku pomoci*, Praha 2011, s. 10.

3. Miletín a jeho vývoj do 19. století

Miletín je malé městečko v Královéhradeckém kraji, které spadá pod jičínský okres. Přibližně 5 kilometrů severovýchodně od Miletína leží město Hořice v Podkrkonoší, též nazývané městem kamenné krásy, a na druhé straně, 9,5 km jihovýchodně, bývalé věnné město Dvůr Králové nad Labem. V okolí Miletína se zvedají kopce, z nichž nejznámější je vrch Zvičina. Ten byl v dřívějších dobách, kdy docházelo k vzájemnému soupeření Čechů a Němců, okolními lidmi často vnímán jako mocný štít, který ochraňuje naši českou krajinu před německým přívalem.³⁹ I přes svůj počet obyvatel, který se dnes pohybuje kolem devíti stovek, si Miletín, díky svému dřívějšímu historickému významu, zachoval statut města, který mu byl natrvalo udělen v roce 2006.⁴⁰

V dávných dobách se zde, kde dochází k soutoku potoku Bystrý s říčkou Bystřice, rozkládal rozsáhlý hustý les. Ze strategického důvodu se tu ve 12. století postavilo nevelké knížecí hradiště, aby zajišťovalo klíčovou pozici při vstupu do lesa.⁴¹ Kdy bylo hradiště postaveno, o tom se dá pouze dohadovat. Hovoří se však o tom, že postaveno bylo jakýmsi rytířem Milotem, a odtud pochází i název- Miletín. Existuje i možnost, že označení „Miletín“ je odvozeno od jména pohanského boha Milotina. První osadníci pak položili základ nové osady při obsazování volných prostorů kolem hradiště. První dochovaná zmínka o hradišti a zároveň i o Miletíně pochází z roku 1124, kdy na knížecím stolci seděl Vladislav I. Ten na tomto místě měl pohostit biskupa Ottu z Bamberka, který směřoval do Pomořan za účelem šíření křesťanské víry po vzoru svatého Vojtěcha.⁴²

V době panování knížete Václava I. dostal Miletín do svého držení, asi někdy kolem roku 1228, jeho královský číšník Zbraslav, který ho přenechal po své smrti manželce Domaslavě. V jejich rukou zůstal až do roku 1241, kdy konkrétně 19. října, za povolení knížete Václava, v minoritském klášteře v Hradci Králové, přenechala Miletín i se vším příslušenstvím řádu německých rytířů. Řád tu nechal vedle knížecího hradu vystavět komendu na místě dnes zvaném Parkáň, po které nám zbyla alespoň opevněná vstupní brána vedoucí do

---

³⁹ Vladimír WOLF - Dana HALÍČKOVÁ, *Jan Nepomuk Lhota (Život a dílo)*, In: Krkonoše - Podkrkonoší 4, 1969, s. 256.

⁴⁰ Dle českého statistického úřadu zde žilo ke dni 1. ledna 2017 na 902 osob. (Český statistický úřad, *Počet obyvatel v obcích k 1. 1. 2017*, Praha 2017, <https://www.czso.cz/documents/10180/45964084/1300721703.pdf/c2733bca-a698-42cb-a6ec-19b8e95f5bc6?version=1.0> [cit. 6. 4. 2017].)

⁴¹ Karel KUČA, *Města a městečka v Čechách, na Moravě a ve Slezsku*, Praha 1988, s. 896.

⁴² O této události se dočteme v životopise biskupa Ottu Bamberkého, sepsaného ve 2. polovině 12. století mnichem Herbordem. (Jan HLAVATÝ, *Miletínské dějepisectví*, s. 13.)

dvora miletínské komendy, přestavěná v 2. polovině 16. století na třípatrovou zvonici. Na dvoře se nacházela studna, která byla v pozdějších letech zasypána.⁴³ Součástí komendy byly i klášterní sklepy a kaple. Řád se postaral o hospodářský vzestup osady přivedením německých osadníků, kteří zde vystavěli domy kolem nově založeného náměstí.⁴⁴ V roce 1261 dostala komenda rychtu i s hrdelním právem a zároveň je v této době Miletín uváděn již jako trhová ves. Řád se chopil duchovní správy nad osadníky, vznikla farnost a od r. 1384 klášterní kostel nalezneme na seznamu farních kostelů.⁴⁵ Roku 1410 upadající řád své pozemky zastavil Benešovi z Chroustníka a jeho manželce Maně za 800 grošů českých. Majetek se zpět do rukou řádu už nikdy nedostal, pouze duchovní správa byla řádem vedena nadále.⁴⁶ Po vypuknutí husitské revoluce řádoví bratři uprchli směrem k nedaleké Pecce.⁴⁷ Až do Bílé hory se zde ujímali duchovní správy kněží podobojí.⁴⁸

Po husitských válkách Miletín často střídal své majitele. Po smrti Diviše Bořka z Miletínka bylo roku 1437 císařem Zikmundem městečko zastaveno Hynku Krušinovi z Lichtenberka. Lichtenberkové si Miletín udrželi až do roku 1520, kdy přešlo na nějakou dobu do rukou Trčků z Lípy. Jan Trčka z Lípy prodal panství následovně Smiřickým ze Smiřic za 6000 kop grošů a roku 1560 bylo miletínské panství koupeno Jiřím z Valdštejna a na Hostinném.⁴⁹

Jiří z Valdštejna se pro Miletín stal velikým dobrodincem, který napomáhal svým poddaným s jejich obživou a významně se podílel na rozvoji města. U císaře Ferdinanda I. si vydobyl potvrzení trhů ve městě, zavedl první urbář pro stanovení povinnosti poddaných, dal podnět k vystavění špitálu, školy a vedení prvních pozemkových knih. Mimoto roku 1565 nechal na náměstí vystavět jednopatrovou radnici s věží a zvonkem, která tu vydržela stát téměř 300 let.⁵⁰ Roku 1566 bylo vydáno nařízení, ve kterém se vůbec poprvé zmiňovala i různá opatření proti ohni. Zde se mimo jiné praví: *„Při ohni bedlivě a šetrně všickni aby se měli, při topení i při světle, do pokojů se světly nechodíc. A zvláště do chlévů a do stodol aby chozeno nebylo. Pakli by kdo šel a v tom postižen byl, dej pokuty jednu kopu grošů českých. A*

⁴³ SOKA Jičín, fond AM, Kronika města Miletína, s. 36

⁴⁴ Marie HOLEČKOVÁ - Jan KROČA, *Tajemnou krajinou Erbenových balad*, Beroun 2011, s. 8.

⁴⁵ J. LHOTA, *Miletín*, s. 15.

⁴⁶ SOA Zámorsk, SOKA Jičín, fond ZŠ K. J. Erbena a MŠ Korálka Miletín (dále ZŠ Miletín), Kronika školy v Miletíně 1872–1895, bez inv. č. (fond neuspořádan), s. 9.

⁴⁷ Dodnes se vypráví pověst, že řeholníci využili klášterních sklepů, kudy utekli z města pryč bez povšimnutí. Zároveň měli s sebou vzít i veškeré své cennosti, protože nechtěli, aby skončily v rukou husitů. Tyto cennosti měly následovně být při útěku vhozeny do studně ve sklepech, kde na dně studny mají ležet dodnes. (J. LHOTA, *Miletín*, s. 43.)

⁴⁸ J. LHOTA, *Miletín*, s. 41–43.

⁴⁹ K. KUČA, *Města a městečka*, s. 896.

⁵⁰ Tamtéž, s. 895.

vy, kteří jste k tomu ustanoveni, pilně přihlížejte. A jestliže by se co skrže takové nezpůsobné chození se světlem zlého přihodilo – čehož Pán Bůh uchovati rač – takovému k hrdlu i ke statku hledíno bude... Jestliže by oheň od někoho povstal, jakýmž pak koliv způsobem, takový každý má hned na sousedy zkríknouti, aby záhy to zlé mohlo přetrženo býti. Pakli by kdo sami takovou věc zatajiti chtěli a s tím mlčeli, a z toho něco horšího by přišlo, takovému každému k hrdlu i statku hledíno bude.“⁵¹ Pro zvýšení příjmů městečka a pro lepší péči o chudé, udělil Jiří z Valdštejna miletínským obyvatelům listinou z 8. září 1580 solný obchod. Zároveň jim prodal svůj mlýn a daroval některé pozemky.⁵² Městu udělil právo užívat vlastní znak, kdy se na jeho počest stal městským symbolem svatý Jiří na koni bodající draka.⁵³ Městečko mělo i svůj soud, kterému předsedal městský rychtář, a rovněž získalo povolení k vykonávání hrdelního práva. Jiří z Valdštejna ovšem v Miletíně nepobýval a po celou dobu své panství spravoval ze zámku na Hostinném, kde také v roce 1584 zemřel.⁵⁴ Valdštejnům náležel Miletín až do posledního desetiletí 17. století, v letech 1628–1634 ho ve své držbě měl Albrecht z Valdštejna a miletínské panství se na nějaký čas stalo součástí Frýdlantského vévodství.⁵⁵

Tricetiletá válka měla neblahé důsledky i pro Miletín. V roce 1633 miletínské obyvatele zasáhla morová epidemie a roku 1645 bylo město vypleněno švédskými vojsky.⁵⁶ Tehdy byl zničen i městský archiv. Následkem války došlo k velkému úbytku obyvatelstva, které z velké většiny buď podleгло morové epidemii, nebo se přestěhovalo jinam. Proto do Miletína přicházela řada nových obyvatel, převážně z valdštejnských statků.⁵⁷

V roce 1692 se miletínským pánem stává hrabě Jindřich Fridrich z Oppersdorfu, který si vzal za manželku dědičku miletínského panství paní Barboru z Valdštejna. Za jeho doby vznikala v Miletíně řada stavení v barokním duchu. Jindřich se dožil i na dnešní dobu velmi

---

⁵¹ Tomáš HLA VATÝ, *Přehled požárů v Miletíně a okolí. Část první*, in: *Sousedské listy*, Leden–březen (2014), s. 9.

⁵² J. LHOTA, *Miletín*, s. 67–68.

⁵³ Z této doby pochází i městská pečeť. Na pečetním obrazu vyobrazen sv. Jiří na koni uprostřed a nad ním malý znak rodu Valdštejnů. Po obvodu pečeti psán pečetní opis: P. MIESTECZKA MILETINA 1564. Vyobrazení pečeti viz Antonín CECHNER, *Soupis památek historických a uměleckých v království Českém* (svazek XXXI. - Politický okres Novopacký), Praha 1909, s. 81.

⁵⁴ J. LHOTA, *Miletín*, s. 69–70.

⁵⁵ Tamtéž, s. 78–80.

⁵⁶ Tamtéž, s. 94.

⁵⁷ Podle berní ruly bylo v roce 1654 v Miletíně 23 obsazených usedlostí a dalších 20 bylo pustých. (Karel DOSKOČIL (ed.), *Berní rula 2, Popis Čech r. 1654: souhrnný index obcí, osad a samot k berní rule*, Praha 1953, s. 229)

vysokého věku 90 let. Polovinu dědictví získala Marie Anna hraběnka z Magni, která hned odkoupila i druhou polovinu a ujala se tak celého miletínského panství.⁵⁸

Po sedmileté válce, kdy se Miletín stal útočištěm pruských vojáků, kteří tu měli svůj hlavní stan, bylo zpusťosené panství roku 1766 prodáno Josefu Janu Sosnovci z Vlkanova⁵⁹ za 150 000 zlatých. Panství se ale zadlužilo, a tak bylo po smrti Josefa jeho syny roku 1798 prodáno ve veřejné dražbě trutnovskému obchodníkovi s plátnem Ignáci Falgemu.⁶⁰ Ten se domluvil s místními obyvateli, že za pravidelnou roční částku 380 zlatých se vyplatí z roboty. Jeho syn Hynek Josef Falge se zasloužil o vystavění lepších cest, mostů a vysázení ovocných stromů pro zvelebení okolí. Roku 1817 započal stavbu silnice směrem k Jičínu.⁶¹ Na panství také nechal povolát lékaře. U obyvatel si získal pro svou dobrosrdečnost velikou oblibu. Za jeho vlastnictví došlo téměř u všech kamenných památek na panství k vyhlazení znaků předchozích majitelů a nahrazení iniciálami prvního z Falgů „I F“.⁶² Záměry tohoto činu si lze jen domýšlet, avšak těžko by se tak stalo bez vědomí majitele panství. Hynek Josef Falge ke konci svého života propadl depresím, které byly způsobeny smrtí jeho manželky Marie Kláry. S její smrtí se nedokázal vyrovnat a v důsledku toho dne 9. září 1825 v miletínském zámku spáchal sebevraždu. Po dovršení zletilosti se v roce 1827 ujal panství jeho jediný syn Hynek Václav Falge. Za jeho vlastnictví Miletín pohltily hned dva požáry. První roku 1826 a také onen osudný požár ze 17. června 1846.⁶³

---

⁵⁸ Joseph Ladislav JANDERA, *Uiber Miletin in Böhmen; Ein topographisch-historischer Versuch*, Prag 1830, s. 64.

⁵⁹ Dodnes se nedaleko Miletína nachází malá osada Vlkanov (také Vlkanka), kterou Josef Sosnovec založil roku 1767. Dnes je tato osada částí obce Tetín. (Johann Gottfried SOMMER, *Das Königreich Böhmen* (svazek III. – Bidschower Kreis – Miletín, Prag 1835, s. 244.)

⁶⁰ K. KUČA, *Města a městečka*, s. 896.

⁶¹ SOKA Jičín, fond ZŠ Miletín, Kronika školy v Miletíně, s. 14.

⁶² J. LHOTA, *Miletín*, s. 166.

⁶³ Tamtéž, 130–131.

4. Vzhled Miletína v 1. polovině 19. století až do požáru roku 1846

Ve snaze o zrekonstruování podoby města v době, než byl téměř celý pohlcen požárem, lze využít model z roku 1946 vytvořený Františkem Birnerem zobrazující přibližnou podobu náměstí před požárem. V současné době se nachází v muzeu K. J. Erbena v Miletíně. Velmi přínosné jsou i kresby obsažené v první miletínské obecní kronice. Zde je detailně (strana 87 a 89) vykreslena podoba severní a jižní části náměstí i s čísly jednotlivých stavení, podoba miletínské zvonice se starou školou, která se původně v těchto místech před vypuknutím požáru nacházela, a kostel Zvěstování Panny Marie (strana 91 a 93). Detailněji si lze prohlédnout i přibližnou podobu masných krámů a radnice stojících na náměstí (strana 80). Ve školní kronice se v části věnované vývoji školství v Miletíně nachází podrobnější nákres původní školní budovy.⁶⁴

Z přístupných pramenů a výše zmíněných nákresů se dozvídáme, že uprostřed náměstí se v dřívějších dobách nacházel rybníček sloužící k případnému hašení ohně. Rybník neměl jiného využití, poněvadž voda byla často velmi znečišťována barvíři, kteří zde prali své barvené látky. K znečišťování vody přispívaly také i masné krámy na náměstí, kdy při porážkách zvířat byla krev i všemožné zbytky vhazovány do rybníka a voda se tak úplně zkazila.⁶⁵ Kolem rybníčka bývala posázena řada topolů. Voda byla do rybníčka přiváděna kašnou u radnice. Touto kašnou se pak také za pomoci dřevěných rour vedla do dalších kašen, které ji rozváděly i do zbytků městečka.⁶⁶

Radnice, postavená již roku 1565, měla věž se zvonkem a kamenné schody se železným zábradlím, vedoucí do horního patra. Zvoněním na zvonek se vždy přivolávali měšťané, například při výběrech daní. Pod kamennými schody se nacházel vchod do skladiště, kam se ukládaly stoličky s prkny užívané při výročních trzích. Druhé skladiště stálo v severní části náměstí, které sloužilo jako místo pro uskladnění solí. U schodů byla přivěšena i černá tabule, kde se zveřejňovala různá úřední oznámení. Dřevěná budova stála na náměstí do roku 1844, kdy byla zbourána. Veškerý materiál byl následovně prodán ve veřejné dražbě.⁶⁷ Jižně od radnice stávaly masné krámy a mezi nimi udírna. V ní se pod střechou uschovávaly háky a žebříky, které se využívaly při hašení požárů. Celé okolí náměstí zkrášlovaly staré lípy. Již od roku 1753 se na náměstí tyčí vysoký kamenný sloup, na jehož

⁶⁴ SOKA Jičín, fond ZŠ Miletín, Kronika školy v Miletíně, s. 306.

⁶⁵ SOKA Jičín, fond AM, Kronika města Miletína, s. 79.

⁶⁶ J. LHOTA, *Miletín*, s. 163.

⁶⁷ SOKA Jičín, fond AM, Kronika města Miletína, s. 79.

vrcholu stojí socha Panny Marie. Sloup byl vystaven Matyášem Bernardem Braunem z městské dobročinné sbírky.⁶⁸

Značnou nevýhodou bylo, že téměř všechny domy ve městě byly před rokem 1846 postaveny ze dřeva. Šindelové střechy pak způsobily, že oheň se šířil nekontrolovatelně z jedné střechy na druhou. Domy stávaly každý zvlášť s vlastními zahradami, ale ani to později nezabránilo tomu, že plameny pohltily všechny z těchto staveb. Ve školní kronice se také dočteme: „U domů na náměstí se nacházely dříve podsíně, kdež sobě občané v přátelském hovoru po denní práci pohověli.“⁶⁹ Těchto podsíní si lze povšimnout i na již zmíněném modelu od Františka Birnera.

Severní část náměstí se starou radnicí, masnými krámy a rybníčkem uprostřed⁷⁰

⁶⁸ Mariánský sloup se nachází na místě, kde stával pranýř, proto měšťané museli podat žádost apelačnímu soudu v Praze, aby z důvodu výstavby sloupu mohl být pranýř přenesen do jiných míst. Dekretem ze dne 29. srpna 1735 jim bylo vyhověno. Pranýř byl posunut o kousek dál a zde stál až do roku 1782, kdy již definitivně byl z náměstí odstraněn pryč. (J. LHOTA, *Miletín*, s. 164.)

⁶⁹ SOKA Jičín, fond ZŠ Miletín, Kronika školy v Miletíně, s. 103.

⁷⁰ SOKA Jičín, fond AM, Kronika města Miletína, s. 87.

4.1 Významné stavby poškozené požárem a jejich podoba do roku 1846

Během tragického červnového dne se plamenům nevyhlo i několik významných staveb nacházejících se v Miletíně. Tento oddíl bude věnován historii těchto staveb, konkrétně vymezí dobu jejich vystavení a pojedná o jejich významnějších přeměnách, až do podoby, která se lidem mohla naskytnout těsně v den požáru roku 1846. Text pojednává zejména o zámku, kostelu, zvonici, škole, faře a v neposlední řadě o domě číslo 98 (tzv. Sousedský dům).

4.1.1 Zámek

Původně, na místech postaveného zámku, zde stával lovcí hrad. Kdy byl hrad postaven, není zcela jisté, ale dozvídáme se o něm již v roce 1124.⁷¹ V díle Augusta Sedláčka-Hrady, *zámky a tvrze království Českého* se mimo jiné také dočteme: „*Neb dokud nížiny pod městečkem bařinaté, aneb dokud tu voda nadřžovati mohla, stál Miletín na ostrově a mohlo se k němu choditi jen po dlouhém mostě. Z těch příčin také nebyl hrad Miletínský, ač na nevysokém a mírně se sklánějícím návrší stál, ani valy ani příkopy obehnan, maje dosti té pevnosti, kterém mu poskytovala příroda.*“⁷²

Po smrti Jiřího Valdštejna roku 1584 a krátkém držení panství synem Jindřichem z Valdštejna, se Miletína ujal jeho druhý syn Bartoloměj. Ten na rozdíl od svého otce pobýval se svoji manželkou Magdalenou Bohdaneckou přímo v Miletíně. Starý chátrající hrad na Parkáni byl pro trvalé obývání již nepohodlný a nedostačující, a tak to byl patrně on, kdo vedle miletínského dvora nechal postavit novou renesanční tvrz, která poskytovala lepší bydlení podle tehdejších dobových standardů.⁷³

Za Jindřicha Fridricha hraběte z Oppersdorfu, který se roku 1692 stal vlastníkem miletínského panství, došlo k dalším výrazným změnám. Jindřich nařídil strhnout všechny zbytky starého hradu a z Valdštejnské tvrze si nechal hradeckým stavitelem Kašparem Melicharem Klupfem postavit nový zámek v barokním slohu. Stavba započala hned

---

⁷¹ Viz kapitola: Miletín a jeho vývoj do 19. století.

⁷² August SEDLÁČEK, *Hrady, zámky a tvrze Království českého, V. Podkrkonoší*, Praha 1887, s. 123.

⁷³ J. LHOTA, *Miletín*, s. 71.

následovným rokem, ale bohužel v letech 1699 a 1703 ještě ne zcela dostavěný zámek poškodily veliké požáry, a tak se práce na stavbě ještě o to více prodloužily.⁷⁴

Za Josefa Jana Sosnovce, pána z Vlkanova, byl u vchodu do zámku přistavěn altán s vytesanými lvy a na nádvoří postavena socha sv. Floriána a sv. Notburgy. Vedle zámku byl vystavěn dům pro úředníky. Celé nádvoří pak bylo uzavřeno kamennou zdí.⁷⁵ Podobu miletínského zámku lze také vůbec poprvé spatřit na litografii od českého malíře Jana Řehoře Gregera (1802–1835) zhotovenou někdy kolem roku 1830.⁷⁶

4.1.2 Kostel Zvěstování Panny Marie

Když byl roku 1241 Miletín přenechán řádu německých rytířů, byla vedle tehdejšího hradu vystavěna komenda. Součástí stavby tvořila i kamenná kaple. S příchodem husitské revoluce bylo sídlo řádu husity vypleněno a pobořeno, společně i s kaplí. Ta se však po čase opět obnovila a stala se základem pro nový kostel. Z kaple vzniklo presbyterium (tj. kněžiště) pro kněze, a považuje se tudíž za nejstarší část kostela. Kdy došlo k vystavění chrámové lodi, není z pramenů úplně zřejmé, to platí i pro sakristii.⁷⁷

Konkrétní údaje jsou známy až z let 1607–1608, kdy se uvádí, že Bartoloměj z Valdštejna nechal kostel opravit a rozšířit. Naproti sakristii se přistavěla kaple s oltářem, zřídil se kůr a k němu venkovní schodiště.⁷⁸ K drobnějším úpravám došlo ještě roku 1662, kdy se zazdily staré postranní dveře a zároveň byla rozebrána kamenná kazatelna.⁷⁹

Hraběnka Marie Anna z Magni se svým manželem Ferdinandem v letech 1754 věnovali péči vnitřní části kostela. Hraběnka byla horlivou katoličkou, a tak díky ní kostel dostal nové oltáře, křížovou cestu a novou kazatelnu. Manžel Ferdinand daroval také 3 obrazy a společně kostelu kázali odporučit 5000 zlatých.⁸⁰

Významnou změnu budova prodělala za Josefa Jana Sosnovce z Vlkanova, který ji v roce 1769 přestavěl do barokního stylu.⁸¹ K hlavnímu vchodu nechal přistavět barokní

---

⁷⁴ A. SEDLÁČEK, *Hrady*, s. 127.

⁷⁵ J. LHOTA, *Miletín*, s. 166.

⁷⁶ Jan HLAVATÝ - Miletín, půvabné městečko pod Zvičinou, http://www.hlavati.cz/_hlavati/miletin/historie.htm [cit. 15. 2. 2017].

⁷⁷ A. CECHNER, *Soupis památek*, s. 82.

⁷⁸ J. LHOTA, *Miletín*, s. 167–168.

⁷⁹ Podle Antonína Cechnera byla kamenná pískovcová kazatelna zřízena teprve roku 1608. (A. CECHNER, *Soupis památek*, s. 87.)

⁸⁰ SOKA Jičín, fond AM, Kronika města Miletína, s. 37.

⁸¹ J. LHOTA, *Miletín*, s. 170.

přístřešek se síňkou a celý kostel dal obehnat kamennou zdí se dvěma vchody, která chránila nejen celou stavbu, ale i tehdejší okolní hřbitov. Tehdy na vybudování zdi byly použity i staré náhrobní kameny. Na severní straně se vystavěla dřevěná kostnice a v ní oltář. Kolem kostela byl vydlážděn nový chodník. Až do roku 1846 byla střecha kostela pokryta šindelem. Nad šindelem se nacházela věžička se zvonem.⁸²

Hřbitovní prostor ozdobovaly staré lípy, které tu stávaly až do samotného požáru, kdy zcela vyhořely. U kostela se pohřbívalo až do roku 1822. Z důvodu nedostatku místa a zdravotních důvodů se hřbitov přesunul do jiných míst, na místo zvané „U roklí“.⁸³ Od té doby hřbitovní zeď ztrácela svůj účel a pomalu se rozpadávala.⁸⁴

Miletiňský kostel před požárem⁸⁵

⁸² SOKA Jičín, fond ZŠ Miletiň, Kronika školy v Miletiňě, s. 33.

⁸³ Ani tento hřbitov, který se nacházel za městem na odbočce k vesnici Chroustov, nebyl trvalý. Kvůli jílovité půdě se za deštivého počasí dostávala do hrobů voda a celý hřbitov byl plný bláta. Jelikož toto u lidí z okolí způsobovalo značné rozhořčení, vystavěl se v letech 1864 na poli zvaném „Na Chrasti“ nový současný hřbitov.

⁸⁴ J. LHOTA, *Miletiň*, s. 172.

⁸⁵ SOKA Jičín, fond AM, Kronika města Miletiňa, s. 93.

4.1.3 Zvonice

Věž u kostela se řadí mezi nejstarší památky v Miletíně. Není jisté, kdy přesně byla postavena, ale patrně sloužila za dob řádu německých rytířů jako vstupní brána do dvora komendy.⁸⁶ Z bývalé brány se při prvních opravách roku 1586 stala třípatrová věž. Svědčí o tom i vytesaný nápis psaný humanistickou kapitálou na portálu, který zní následovně:

SUB VMBRA ALARV(m) TVARV(m) P (ro)TEGE NOS D(omi)NE ANNO 1586

v překladu: „*Stínem křídel svých přikryj nás, Pane, 1586.*“⁸⁷

V portálu se dodnes nachází tři malé kartuše s figurami – od leva znak Radeckých z Radče (rýč šikmo napříč), znak Miletína (sv. Jiří na koni bodající draka) a znak rodu z Hustířan (vodorovné břevno). Nad portálem vznikly dvě kamenné desky s erby Valdštejnů a Bohdaneckých z Hodkova⁸⁸ připomínající majitele panství Bartoloměje z Valdštejna a jeho manželku Magdalenu Bohdaneckou z Hodkova.⁸⁹

Bartoloměj s manželkou Magdalenou se významně zasloužili o vybavení věže. Do prvního patra umístili hodiny, nechali ulít zvony, které se zavěsily v druhém patře věže, a v posledním, třetím patře zřídili byt pro hlásného. Tehdy se kolem nejvyššího patra vystavěla i zděná pavlač.⁹⁰ Do požáru roku 1846 se ve věži nacházely 3 veliké zvony s nápisy, v okně visel menší zvonek- umíráček a na věži poslední pátý zvonek. Na vrchu zvonice býval usazen namísto kříže půlměsíc.⁹¹

Takto si věž zachovala přibližně stejnou podobu až do roku 1846. Docházelo pouze k občasným, nutným opravám jako například roku 1822. Při opravování střechy a pavlače došlo k neštěstí, které Jan Nepomuk Lhota podrobně popsal v městské kronice: „*Dělníci táhli na provaze po válci nahoru dlažici, i zapadla dlažice nahoře pod pavlán, a proto volali hoření dělníci, na pavláně stojící, aby s tažením zadrželi, až dlaždici pod pavlánem vytáhnou. Stalo se. Když ale hoření dělníci dlažici pod pavlánem, na němž stáli, vytáhli, volali na dolní dělníky, aby táhli, však ale hlas k nim dolů v tom okamžení nedošel, nýbrž se opozdil, zatím*

⁸⁶ SOKA Jičín, fond AM, Kronika města Miletína, s. 39.

⁸⁷ A. CECHNER, *Soupis památek*, s. 89.

⁸⁸ Popsáno je konkrétní vyobrazení na zvonici. Erb rodu Valdštejnů: Barokní čtvercový štít se čtyřmi dovnitř obrácenými dvouocasými lvy. Nad štítem turnajová přilba s korunou a příkrývadly. Klenotem uzavřená křídla. Erb rodu Bohdaneckých z Hodkova: Barokní štít se šraňkem v poli. Nad štítem turnajová přilba s korunou a příkrývadly. Klenotem šraňk mezi dvěma otevřenými křídly.

⁸⁹ J. LHOTA, *Miletín*, s. 175.

⁹⁰ Tamtéž, 72.

⁹¹ Tamtéž, s. 176–177.

*ale hoření dělníci dlažici zase pustili a ona opět padla pod pavlán, v tom dolení dělníci táhli a tak pilně, že dlažice pavlán pozdvihla a on dolů spadl. S ním spadli hoření dělníci. Pavlán se sesul na půlnoční a západní straně, dva dělníci zůstali na místě mrtví bez sebe a jistý mladík z Pecky, přišed toho dne do Miletína, vyšel si právě na věž na pavlán; by se v okolí ohlídl, ten také spadl, ale trochu později, za jinými, padl ale na jiného dělníka a šťasten na živobyті zůstal, jenom že si nohu porouchal. Jistý žid z Hořic stál u věže pod dlažicí, dívaje se, jak se nahoru táhne a u výšky vznáší, v tom ale, jak se pavlán pozdvihl a dělníci dolení válce pustili, spustila se veliká dlažice na provaze dolů a padla židovi na hlavu, a tak jej rozmačkala, že hlava, ramena a nohy dohromady se srazily, nač on pak do Hořic k pohřbu odvezen byl. Také syn hlásného Poláka byl mezi zabitými."*⁹²

4.1.4 Škola

Současná dvoupatrová budova školy Karla Jaromíra Erbena není zdaleka první, která se v Miletíně nacházela. Před rokem 1846 stávala mezi věží a farou jiná mnohem menší školní budova. Ta tu existovala bezpochyby již kolem roku 1586 za pana Bartoloměje z Valdštejna, ačkoliv se předpokládá, že svou školu musel zřídít i v dřívějších dobách řád německých rytířů, jak bylo u takového řádu běžnou záležitostí. O tom však nejsou dochovány žádné doklady. Práce na vystavení školy započaly současně při přestavbě bývalé vstupní brány na třípatrovou věž.⁹³

Budova se skládala z jedné světnice, ve které zasedali žáci do lavic, a dvou menších místností s bytem pro učitele a kuchyní. Ve školní kronice se mimo jiné dočteme: „*Dokud na přifařených vesnicích bývalého panství Miletína jiných škol nazvaných filiálních nebylo, chodili sem všickni okolní žáci; to se však délkou času změnilo, jak žáků přibývalo a okolní školy se zřizovaly, už jen mimo Miletína a Miletínka, zůstala Rohoznice a Trotinka při škole zdejší.*“⁹⁴

Postupem času však ani pro zbylé žáky nebylo dostatečného místa, proto se začalo uvažovat o vybudování druhé třídy. To se za přičinění tehdejšího faráře Jana Arnolda v roce 1827 nakonec povedlo. Žáci druhé třídy chodívali dál do této školy a pro žáky první třídy byla najata světnice v domě na náměstí čp. 92. Zde měl i svůj pokoj pomocný učitel těchto

⁹² SOKA Jičín, fond AM, Kronika města Miletína, s. 40–41.

⁹³ J. LHOTA, *Miletín*, s. 196.

⁹⁴ SOKA Jičín, fond ZŠ Miletín, Kronika školy v Miletíně, s. 303.

žáků, kterým byl jako první František Kučera. Hlavního učitele tu již od roku 1814 vykonával Josef Žába, který ve své funkci vydržel až do roku 1871, kdy na svou žádost odstoupil.⁹⁵ Od zřízení dvou tříd do školy chodilo 270 dětí.⁹⁶ Takhle vše fungovalo až do onoho požáru v roce 1846.

Podoba zvonice a školy před požárem⁹⁷

4.1.5 Fara

Dokud v Miletíně stávala komenda, bydlel farář z pochopitelných důvodů patrně v jejích prostorách. Po zbourání sídla řádu se přibližně na místě dnešní fary v blízkosti kostela vystavěl dřevěný farní dům. Ovšem budova časem víc a víc chátrala, a tak tehdejší farář Ignác Dominik Baudiš (německy psán jako Baudisch) požádal Marii Annu hraběnkou z Morzinu o vystavění nové fary. Základní kámen byl položen 13. dubna 1753.⁹⁸ Stejně jako u mnohých

⁹⁵ SOKA Jičín, fond AM, Kronika města Miletína, s. 313.

⁹⁶ J. LHOTA, *Miletín*, s. 196.

⁹⁷ SOKA Jičín, fond AM, Kronika města Miletína, s. 91.

⁹⁸ J. LHOTA, *Miletín*, s. 180.

jiných stavení byla střešní krytina tvořena ze šindele. Písemnosti farního úřadu byly ukládány v kanceláři v kamenném přízemí, kde přečkaly i požár fary v roce 1846.⁹⁹

Při opravách kostela v barokním slohu, nechal Josef Jan Sosnovec z Vlkanova, kromě vydláždění nového chodníku kolem kostela, vydlážit i druhý chodník od sakristie směrem k faře. Až do roku 1817 se nacházely před farou zahrádky, které se ale při výstavbě silnice, kvůli potřebnému prostoru, odstranily. V zahrádkách stávala i kašna, která byla zdrojem pitné vody.¹⁰⁰

4.1.6 Sousedský dům

V říjnu 1818 byl slavnostně položen na rohu náměstí základní kámen k novému domu čp. 98. Jako jeden z mála byl postaven již z kamene a cihel. Dům o jednom poschodí byl také opatřen železnými okenicemi a dveřmi. Jeho majitelem byla obec, která ho pronajímala.¹⁰¹ Zisk z nájmu se využíval na dobročinné účely, především pro podporu zchudlých obyvatel neboli sousedů. Odtud si budova získala i svůj název- „Sousedský dům“. Jelikož domy na náměstí byly dřevěné, vznikly obavy, že při případném požáru by gruntovní knihy uložené v tehdejší radnici mohly být zničeny. V roce 1826 jeden takový požár Miletín postihl a krátce nato krajský úřad nařídil, aby město vyhledalo nové bezpečnější místo pro uložení pozemkových knih a městského archivu. Vybrán byl klenutý pokoj v přízemí tohoto domu. V pozdější době nahradil přímo městskou radnici rozbořenou roku 1844. Většího využití si budova získala až po požáru.¹⁰²

---

⁹⁹ J. LHOTA, *Miletín*, s. 133.

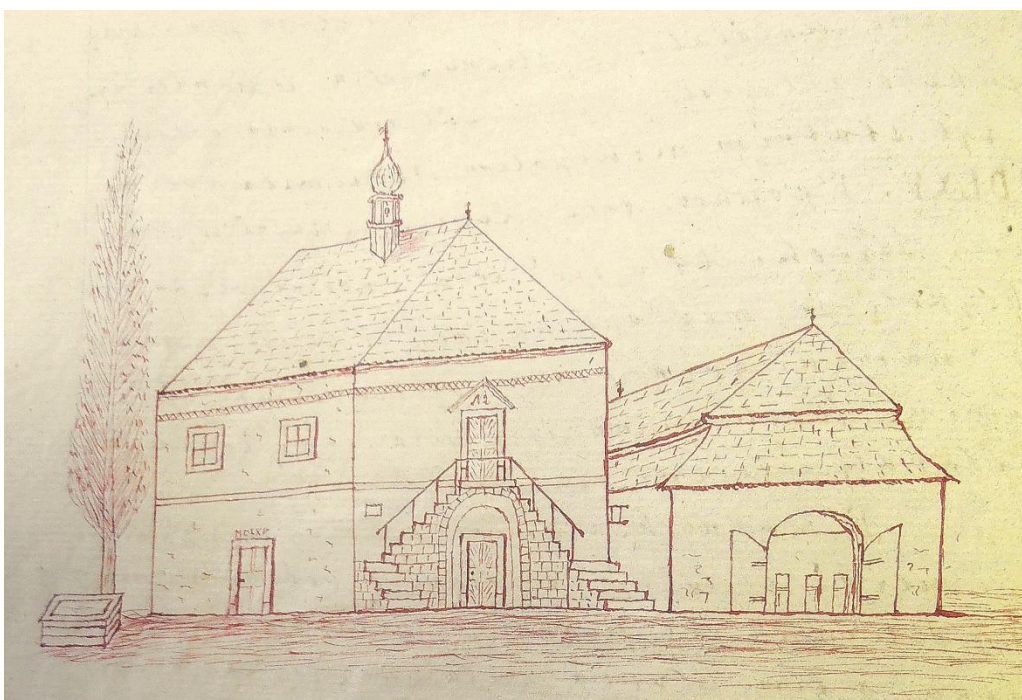
¹⁰⁰ Tamtéž, s. 181.

¹⁰¹ Tamtéž, s. 203.

¹⁰² Tamtéž, s. 130–131.

Jižní strana náměstí se Sousedským domem (třetí zprava)¹⁰³

Radnice zbořená roku 1844 a masné krámy uprostřed náměstí¹⁰⁴

¹⁰³ SOKA Jičín, fond AM, Kronika města Miletína, s. 89.

¹⁰⁴ Tamtéž, s. 80.

5. Událostí před a během požáru ze 17. června 1846

Jediným dobovým záznamem o požáru je zápis ve farní kronice od faráře Jana Černého. Kronikář Jan Lhota, který započal psát první obecní kroniku, v této době v Miletíně nepobýval, a z tohoto důvodu bohužel nemohl napsat své vlastní zážitky, které by byly pro vzájemné porovnání se zážitky s farářem Černým jistě nepostradatelné a přínosné.¹⁰⁵ I on se sice později zmínil v městské kronice v krátkosti o červnovém požáru, ale pochopitelně z velké části vycházel ze zápisů z farní kroniky, která se stala i pro něho stěžejním pramenem. Na celou událost bohužel tedy neexistuje více pohledů, a tudíž jsme odkázáni na jediné svědectví Jana Černého.

Dnes je tato pamětní kniha rozdělena do dvou samostatně ucelených celků. První kniha je označena jako *Gedenkbuch der Miletiner Pfarre*, druhá s poněkud zavádějícím názvem jako *Schulen des Miletiner Pfarr-Bezirktes*.¹⁰⁶ V druhém svazku na stranách 340–365 nalezneme pojednání o průběhu celého požáru, o vlastních zážitcích Jana Černého a o způsobených škodách. Celý záznam je opatřen následujícím nadpisem: „*Geschichte des großen Miletiner Brandes am 17. Juni 1846 kurz nach 3 Uhr Nachmittags und zugleich Geschichte der vereitelten Feuerassekuration in Betreff der Patronats und gutsherrlichen Gebäude zu Miletin.*“¹⁰⁷ Z názvu je patrné, že text nepojednává pouze o vylíčení průběhu celého neštěstí, ale z větší části se zajímá i o pojištění veškerých budov, zejména patronátních, a vyplacení peněz na potřebné opravy. Jan Černý často poukazuje na to, že zpočátku nebylo zcela jisté vyplacení škod za shořelý majetek a současně také vysvětluje, proč tomu tak bylo a kdo za tím stál. O tom všem podrobně na 25 stranách pojednává s přihlédnutím na jeho vlastní dojmy a názory na danou věc, proto je nutné si uvědomit, za jaké situace určité věci psal, co v té době prožíval. Z tohoto důvodu je potřeba některé jeho subjektivní názory brát s nadhledem a většinu záležitostí pozorovat jako nestranný divák.

---

¹⁰⁵ Jan Nepomuk Lhota v té době pobýval v Trutnově, kde již od roku 1843 působil jako výpomocný referent při trutnovském magistrátu. Pracoval tu a žil celých pět let. Více o jeho životě: Vladimír WOLF - Dana HALÍČKOVÁ, *Jan Nepomuk Lhota (Život a dílo)*, In: Krkonoše - Podkrkonoší 4, 1969, s. 254–296.

¹⁰⁶ J. HLAVATÝ, *Miletínské dějepisectví*, s. 54.

¹⁰⁷ SOkA Jičín, fond Farní úřad Miletín (dále FúM), Pamětní kniha 1835–1932, inv. č. 3, kniha č. 3, s. 340.

5.1 Situace s pojištěním vrchnostenských a patronátních budov

Hned na úvod svých zápisů začíná Jan Černý představovat celou situaci s pojištěním zdejšího nemovitého majetku. Veškeré patronátní a vrchnostenské budovy se pojišťovaly u terstske pojišťovny *Riunione Adriatica di Sicurta*.¹⁰⁸ Jak Jan Černý píše, pojištění obstarával ve jménu vlastníků vždy vedoucí úřadu (*Amtsvorsteher*) a on coby administrátor farnosti se zpočátku na tom nijak nepodílel. To se změnilo s 24. dubnem roku 1846, kdy na pojišťování budov začal mít i Černý svůj podíl a už jen z těchto příčin se jeho kronikářské zápisy celou událostí ohledně pojištění tak podrobně zaobírají. Je patrné, že díky důvěře, kterou mu do jeho rukou vkládala spousta pojištěných, cítil určitou zodpovědnost, a proto se vždy snažil, aby v případech nějakých škod došlo k řádnému vyplacení peněz na opravy. Pravděpodobně ho k tomu vedla i jeho přirozená povaha. Pojistné poplatky neboli prémie byly uhrazovány pouze z vrchnostenských rent. Z miletínské kostelní pokladny nebo majetnější kostelní pokladny filiálního kostela v Červené Třemešné¹⁰⁹ žádné peníze čerpány nebyly.¹¹⁰

Stavby v Miletíně byly až do samotného 17. června 1846 většinou vystaveny pouze ze dřeva. Černý popisuje, v jakém neustálém strachu museli žít celé dny i noci miletínští obyvatelé z obavy, že někde ve městě vypukne požár. Jakmile se dozvěděli, že ve městě započalo hořet nějaké stavení, hned se jich zmocnilo veliké zděšení. V zápisech se Černý vrací do let 1839 a 1844, kdy došlo k několika požárům. První 9. listopadu 1839 v 7 hodin večer, když dům čp. 66 bývalého mlynáře pana Josefa Haka skončil v plamenech. K dalším případům došlo v lednu 1844 hned pár dnů po sobě. Dne 15. ledna 1844 v 6 hodin ráno se ocitla v plamenech stodola palírny hojně nahromaděná slámou. Tři dny poté, tedy 18. ledna 1844, ve 4 hodiny ráno započala hořet stodola Rudolfa Dreyšuka. Ve všech těchto případech se však díky příznivému bezvětří a včasného zakročení hasících podařilo Miletín uchránit před velkým neštěstím.¹¹¹

Farář Černý se také nezapomněl zmínit, co ho přimělo k uschování miletínských matrik na bezpečnější místo. Důvodem k jeho obezřetnosti se staly nejen zmíněné požáry, ale

---

¹⁰⁸ Pojišťovna *Riunione Adriatica di Sicurta* byla založena v roce 1838 v italském Terstu. Město Terst bylo součástí tzv. Předlitavska, a tudíž patřilo pod Rakouskou monarchii, až do jejího zániku v roce 1918. Během prvních dvou let vznikaly pobočky ve Vídni, Budapešti, ale i v Praze. Již od svého založení se zaměřovala z největší části na pojištění proti požárům a cestovní pojištění. Od roku 1858 k její agendě přibýlo i životní pojištění a v roce 1900 pojištění proti krádežím. Více k pojišťovně: Eduard GÄRTNER, *Palác Riunione Adriatica v Liberci a jeho architekt*, diplomová práce na Seminárii dějin umění FF MU, Brno 2009.

¹⁰⁹ Červená Třemešná- obec ležící zhruba 3,5 km od Miletína. V této době náležela k tehdejší miletínské kolatuře. (J. LHOTA, *Miletín*, s. 181.)

¹¹⁰ SOkA Jičín, fond FúM, Pamětní kniha, s. 340.

¹¹¹ Tamtéž, s. 341.

i jedna příhoda z 1. března 1846. Jan Černý píše: „*Am ersten Fastensonntage, nämlich am 1. März 1846, hat der, bereits verstorbene Schenker und Fleischer, Franz Hlavatý sub No. Cons. 5, im Pfarrhause sub No. 3., und bei dem hiesigen Direktoriamte sub. No. 1. gemeldet, daß er in seiner Scheuer, welche bei dem breternen Pfarrgartenzaune, und sehr nahe bei den pfarrlichen Wirtschaftsgebäuden, nämlich: Stallungen, Scheuer und Holzschuppen, steht zwei offene Päckchen von Zündhölzchen, in Stroh eingewickelt, unter dem übrigen, hin und her zerstreuten, Strohe aufgefunden habe, als er eben nach Hühnereiern gesucht hatte...*“¹¹²

František Hlavatý tedy žádal po řediteli úřadu panu Václavu Rumlovi, aby se tato událost, patrně pokus o paličství, náležitě prošetřila. Nicméně pan Ruml nedbal na takovou žádost a pouze ho odbyl tím, že se má nechat řádně pojistit, a pak se nebude muset ničeho dalšího obávat. Jan Černý popisuje, jaký začal mít strach o zachování Miletína. Kdykoliv musel odjet někam za město, za nemocným, tak vždy svůj zrak upíral směrem k Miletínu, aby se s obavami podíval, zda z dálky není vidět nějaký kouř. V důsledku neustálého doprovázejícího strachu a z jakéhosi tušení, že v brzké době vypukne další požár, udělal jisté opatření: „*Seit der Zeit verzweifelte ich an Miletins Erhaltung, traf sogleich Anstalten, um die Matriken und das Pfarrarchiv und überhaupt alles, was sich nicht assekuriren läßt, in Kisten eingepackt zu halten.*“¹¹³ V této době vůbec netušil, že jeho obavy nebyly úplně zbytečné a jeho zachování bylo v dané situaci opravdu na místě.

Obávaného požárního neštěstí se však dlouho nedostávalo. Dne 7. dubna 1846 v 10 hodin večer vyhořely vedle sebe stojící stodoly u čísel popisných 14 a 15. Dle Černého pouze nečekaný nahodilý déšť, bezvětří, chytře provedená hasičská opatření a pomoc Boží ochránily další budovy od jejich zničení.¹¹⁴

Další zajímavá událost se stala 23. dubna 1846. V 10 hodin večer v nedalekém bělohradském panství ve vesnici Bukovina došlo k požáru. Během něho vyhořelo 5 pojištěných rolnických usedlostí a 2 nepojištěné domky. Celá záležitost začala být podezřelá, když lidé ze sousedních obcí svědomitě přišli vyhořelým na pomoc s hašením a dotyční poškození je nelibě vyháněli z místa pryč. Pomáhající lidé zprvu nerozuměli jejich nevysvětlitelnému chování, ale později začali mít tušení, že domy byly zapáleny úmyslně jejich majiteli. Když se následovně dozvěděli informaci, že jeden z rolníků si nechal ten samý majetek pojistit dokonce u 4 různých pojišťovacích společností, bylo toto jejich tušení vzápětí potvrzeno. Jan Černý chtěl skrze tuto příhodu poukázat především na to, že je třeba se obávat

---

¹¹² SOkA Jičín, fond FúM, Pamětní kniha, s. 341.

¹¹³ Tamtéž, s. 342.

¹¹⁴ Tamtéž

toho, že i v Miletíně se mohou nalézt podobní chamtiví lidé, kteří jsou dle něho „nakaženi“ touhou po penězích a kteří se spoléhají na svá pojištění, díky nimž při úmyslném zapálení svých budov obdrží spoustu peněz. Takoví lidé ale nepřemýšlí o tom, že když oni přijdou skrze tuto hanebnost k penězům, tak jiní lidé naopak mohou být požárem úplně zruinovány.¹¹⁵

Jan Černý si vzhledem k zmíněným okolnostem uvědomil, že kdyby v Miletíně vypukl požár a vyhořely by veškeré patronátní budovy (kostel, věžní hodiny, škola a fara), tak by v důsledku nedostatku peněžních prostředků trvalo pěknou řadu let, než by došlo k jejich kompletním opravám. Z tohoto důvodu navštívil 24. dubna 1846 zmíněného ředitele úřadu Václava Rumla, kdy poukázal na nezbytnost pojistit patronátní budovy z částky 4860 zlatých (myšleno tehdejší konvenční měny) na dvojnásobnou částku, tedy zhruba 9720 zlatých. Václav Ruml na jeho požadavky přistoupil.¹¹⁶

V Miletíně žil v této době pan František Dreyšuk (německy psán jako Franz Dreyschock či Dreyschuck), který zde působil jako pojišťovací agent a naneštěstí většina patronátních a vrchnostenských budov v Miletíně byla pojištěna právě u něho. Když onoho 24. dubna 1846 farář Jan Černý jednal s Václavem Rumlem o navýšení pojistné částky, měl ředitel úřadu o této věci jednat s agentem Dreyšukem. Ovšem Václav Ruml vysvětloval, že se s pojišťovacím agentem rozkmotřili, aniž by uvedl přesný důvod, a přál si, aby on došel za ním sám a vše náležitě dojednal. Jan Černý neztrácel žádný čas, obdržel staré pojistné smlouvy¹¹⁷ z úřadu a hned druhý den okolo 10 večer navštívil agenta Dreyšuka v jeho domě na náměstí čp. 100 (dnešní pošta).¹¹⁸

Jan Černý ještě v této době vůbec netušil, jak se věc ohledně pojištění budov ve skutečnosti má. Zásadním problémem se stala totiž následovná věc- pojistné peníze (prémie) nebyly pro rok 1846 zaplacený, a to znamenalo jedinou věc, veškeré patronátní a vrchnostenské budovy nebyly pojištěny. Kdo o tom věděl, byl pochopitelně agent František Dreyšuk.¹¹⁹ Farář Černý tvrdí, že Dreyšukovi muselo být určitě jasné, jak moc mu na pojištění budov záleží, už jen z důvodu jeho návštěvy v takových večerních hodinách. V takové situaci by očekával, že by mu agent řekl nějaká podobná slova, jako jsou tato: *„Lieber Administrator! Sie wünschen die Patronatsgebäude noch um die Hälfte Höher assekurirt zu wissen. Sie sollen aber auch wissen, dass bis DATO [do náležitého termínu] nicht einmahl die erste Hälfte an*

---

¹¹⁵ SOkA Jičín, fond FúM, Pamětní kniha, s. 342.

¹¹⁶ Tamtéž s. 343.

¹¹⁷ V zápisech označuje pojistné smlouvy jako *die Polizze (öst. Versicherungsschein)*.

¹¹⁸ SOkA Jičín, fond FúM, Pamětní kniha, s. 343.

¹¹⁹ Jan Černý předpokládá, že důvodem k rozepři a „rozkmotření“ mezi direktorem Václavem Rumlem a agentem Dreyšukem bylo nevyplacení peněz za pojištění, které se vyplácely z vrchnostenských rent. Díky tomu Ruml měl u pojišťovatele dluh. (SOkA Jičín, fond FúM, Pamětní kniha, s. 343)

*Prämien bezahlt ist, und dass daher die Patronatsgebäude wirklich – ganz und gar nicht assekurirt sind.*¹²⁰ Kdyby býval o tom věděl, býval by jistě všechno okamžitě napravil, ale to by se mu agent Dreyšuk musel pochopitelně o tom zmínit, což však neučinil.

Druhým dnem, 26. dubna, František Dreyšuk poslal, dle faráře evidentně nerad, žádost o zvýšení pojistné částky ve věci patronátních budov do pražské pobočky pojišťovny Riunione Adriatica di Sicurta, načež Černý o tom obeznámil ředitele úřadu Rumla. Ten ho ještě požádal, aby stejným způsobem nechal pojistit na dvojnásobnou částku také panský zámek, úřednické budovy, miletínský poplužní dvůr a jeníkovský poplužní dvůr.¹²¹ Když bylo vše obstaráno, přijel do Miletína po několika dnech z Prahy agent, aby se náležitě přesvědčil o stavu věci. Ten uznal, že pojištěné budovy mají daleko vyšší hodnotu, než na kterou jsou pojištěny, a tak došel za agentem Františkem Dreyšukem obstarat nové pojistné smlouvy.¹²²

Renovované pojistné smlouvy byly zaslány agentem Dreyšukem řídicímu úřadu (*Direktorialamt*) spolu s žádostí o okamžitém doplacení pojistných peněz za rok 1846, kterému byl úřad z vrchnostenských rent dlužen. Direktor Václav Ruml mu však jen vzkázal, že rentový úřad agentovi v měsíci dubnu vyplatil 200 zlatých jako splátku, a že zbylé peníze, okolo 170 zlatých, má přičíst ke staršímu rentovému dluhu (*Rentschulden*). Tím věřil, že již skrze toto zaúčtování (*Verrechnung*), učinil tomu zadost a agent pojišťovny nebude nadále ničeho dalšího vyžadovat. Jak se později ukázalo, František Dreyšuk nebyl s žádnou takovou platbou údajně srozuměn, ovšem nikomu nic v té době o tom neřekl. „*Der Amtsdirektor hat auf diese Art den Grundherrn und Pfarrpatron und in Betreff der Patronatsgebäude zugleich auch insgesamt alle Eingepfarrten nur einer ganz unumschränkten Willkür des Agenten preisgegeben,*“ doplňuje Jan Černý.¹²³

Ještě předtím, než agent Dreyšuk zaslal pojistné smlouvy řídicímu úřadu spolu s žádostí o doplacení dluhu, navštívil na faře Jana Černého, aby mu předal pojistné smlouvy, kterými si pojistil své movité věci. Černý se osobně zeptal agenta, zda by snad neměl obstarat doplacení (opravení) premií za patronátní budovy, které nechal pojistit na vyšší částku. On mu ale vysvětlil, že nic takového není nutné, protože prý již byly zaplacený, což pochopitelně pravda nebyla.¹²⁴

Uplynulo 5 týdnů od předání pojistných smluv na řídicím úřadě a Jan Černý se za tu dobu od direktora Rumla nedozvěděl, zda pojistné peníze vůbec byly jím zaplacený. Ani

---

¹²⁰ SOkA Jičín, fond FúM, Pamětní kniha, s. 343–344.

¹²¹ Tamtéž, s. 344.

¹²² Tamtéž

¹²³ Tamtéž, s. 345.

¹²⁴ Tamtéž, s. 344.

agenta Dreyšuka nenapadlo ho v té době upozornit, že první (původní) polovina peněz za pojištěné budovy v částce 11 zlatých 28 krejcarů není zaplacená, natož potom druhá polovina, a že je tudíž naléhavě nezbytné vše dát do pořádku. Budovy, zdánlivě pojištěné na 9720 zlatých z původních 4860 zlatých, ve skutečnosti pojištěné nebyly a při případném požáru by nedošlo k vyplacení žádných náhrad na opravu škod.¹²⁵

5.2 Miletínský požár zvláště ve světle svědectví faráře Jana Černého

Za počátek celé tragické události může být považován 16. červen 1846, tedy den před velikým požárem. V 10 hodin večer, kdy se již většina obyvatel uchylovala ke spánku, náhle začaly hořet bez známé příčiny panské stodoly na západním okraji Miletína, vedle špejcharu (v areálu dnešního zemědělského družstva v Komenského ulici). Jelikož spousta lidí ještě v té době nespala, spustil se ve městečku veliký povyk a oheň byl nato v krátké době zdolán. Několik měšťanů přispěchalo k jedné ze stodol, aby kamenem urazili zámek od vrat. Když však začali tlouct do zámku, jakýsi úředník je upozornil, aby zámek nepoškodili a že mají počkat na klíče. Přítomní ale nechtěli ztrácet čas. Jan Černý se zmiňuje, že za krátkou dobu ke stodole přišel i direktor Václav Ruml a rozčileně měl zvolat: „*Was lärmt ihr so sehr? Er ist ja fast kein Stroh und kein Getreide in der Scheuer! Assekurirt euch, dann braucht ihr nichts zu fürchten! Schaut, wir sind auf jeden Peitschenstiel*¹²⁶ *assekurirt!*“¹²⁷ Tato jeho slova se lidem měla hluboko zarýt do paměti.¹²⁸

Jak se farář Černý později dozvěděl od místního sládka Rudolfa Churana, v době požáru panských stodol měl agent pojišťovny František Dreyšuk trávit svůj čas v pivovaru.¹²⁹ Důvod jeho příchodu byl ten, že pivovar stál nedaleko těchto hořících stodol, a tudíž chtěl sládka na to upozornit. Náhle mu však začal vykládat, že jsou jak panské budovy, tak i samotný pivovar, ve velkém nebezpečí, neboť nic z těchto budov prý není pojištěno z příčiny nevyplacení premií do náležitého termínu. Ze zápisů v kronice je evidentní, že faráře Černého

¹²⁵ SOkA Jičín, fond FúM, Pamětní kniha, s. 345.

¹²⁶ Česky- bičičště. Lidové označení držadla biče. (Alois ZÍSKAL, *Něco o biči a jeho součástech*, in: Naše řeč, ročník 33 (1949), číslo 5–6, s. 101–103.) Václav Ruml chtěl patrně naznačit, že jsou pojištěni na každou sebemenší věc.

¹²⁷ SOkA Jičín, fond FúM, Pamětní kniha, s. 345.

¹²⁸ Tamtéž, s. 346.

¹²⁹ Pivovar tu byl postaven již v době, kdy Miletín měl ve vlastnictví řád německých rytířů na místě směrem k Lázním Bělohrad. Svou tehdejší podobu si získal při přestavbě v roce 1706 nákladem hraběte Jiřího z Oppersdorfu. V době své existence a fungování patřil vrchnosti a byl součástí miletínského velkostatku. Sládky ustanovoval majitel panství, někdy pivovar sládkovi pronajal. Jan HLAVATÝ- Miletín, půvabné městečko pod Zvičinou, http://www.hlavati.cz/_hlavati/miletin/ruzne/pivovar.htm, [cit. 26. 3. 2017].

tato informace značně rozčílila, poněvadž mu bylo naprosto jasné, že jak při cestě do pivovaru, tak i při odchodu domů, Dreyšuk musel jít kolem fary a vůbec ho v té chvíli nenapadlo se zde stavit, aby Černého upozornil, že pojistné peníze pro patronátní budovy nejsou zaplaceny a právě pro ně nastalo veliké nebezpečí. Černý ještě k tomu dodává: „*Dort im Brauhause, wo niemanden was daran lag, hat er diese schweren Worte gesprochen, aber zu mir, dem im Namen des H. Patrons und aller Eingepfarrten so viel an der Assekuration, und so auch an der Bezahlung lag, hat er diese Worte nicht sprechen wollen!*“¹³⁰ Farář Černý poněkud lítostivým dojmem píše v kronice, jaká to byla věčná škoda, že pojištění všech patronátních budov bylo zařízeno právě u pojišťovacího agenta Dreyšuka. Nepochopil, proč takový člověk, jehož rodným městem byl právě Miletín, nic nehodlal říct ani majiteli panství a patronovi Hynku Václavovi Falgemu, ani jemu, administrátorovi farnosti. „*Keiner der übrigen hiesigen zwei Agenten, so wie auch keiner von den Horicer Agenten hätte das Miletin angetan, was er Miletin angetan hat, obschon ein Miletiner Sohn,*“¹³¹ dodává.

V rámci rozmlouvání o Františkovi Dreyšukovi si farář Černý vzpomněl i na jiného protipožárního pojišťovacího agenta, který také v té době působil v Miletíně. Shodou okolností se jmenoval Rudolf Dreyšuk. Zmiňuje se o něm, kvůli značně podobné situaci, která u tohoto agenta nastala. Jan Černý vypráví, že většina lidí v Miletíně věděla, jaké tento agent měl rozepře s mistrem tesařem Janem Rumlerem. S 11. červnem 1846 právě skončilo Janu Rumlerovi jeho pojištění domu a záleželo čistě na Rudolfovi Dreyšukovi, zda ho na to upozorní, že by se měl znovu nechat pojistit, či nikoliv a úmyslně mu tak tím uškodit. Z tohoto hlediska si však počínal zcela správně, zapomněl na veškeré neshody, které mezi nimi byly, náležitě ho na tuto skutečnost upozornil a pojištění bylo ještě v ten den obnoveno. Jan Rumler měl štěstí, protože i jeho dům se zařadil mezi skupinu vyhořelých domů během požáru ze 17. června 1846.¹³²

Dohromady 43 obyvatel bylo pojištěno u jiného pojišťovatele, než byl František Dreyšuk, a ty v pozdější době neměli problémy s vyplácením peněz za škody, ačkoliv v mnoha případech pojistné peníze nebyly ještě do dne vzniku požáru plně zaplaceny. Avšak pojišťovací agenti jim ochotně pomohli k náhradě škod a zdaleka nechtěli z tohoto nezaplacení premií vymámit nějaký další zisk, jako to pak udělal již několikrát zmiňovaný František Dreyšuk. Farář Černý se opět zastavuje nad tím, proč i on se nemohl zachovat úplně stejně jako jeho kolegové, a tím by mu spousta lidí mohla být za to později velice vděčná.

---

¹³⁰ SOkA Jičín, fond FúM, Pamětní kniha, s. 346.

¹³¹ Tamtéž

¹³² Tamtéž, s. 347.

„Gegen fünf Tausend Eingepfarrte hätte er dadurch unterstützt, erfreut, getröstet und beruhigt,“ dodává.¹³³ Celou věc uzavírá slovy: „Diese Wohlthat hätte jeder andere Agent dem Miletiner H. Kirchen- und Schulpatron und Gutsherrn, schon aus Rücksicht für das allgemeine Wohl, gewiß menschenfreundlich auch gewährt, nur Franz Dreyschok nicht!“¹³⁴

Po krátké zmínce o Františku Dreyšukovi a dalších pojišťovatelích působících v Miletíně, se Jan Černý opět vrací k událostem, které nastaly večer 16. června. Stodoly se bedlivě hlídaly celou noc, už jen z důvodu, že bylo divné, jak by mohl oheň vzplát ve stodole, která byla zcela prázdná, a nikdo v ní v té chvíli nepracoval. Dalšího dne 17. června 1846 krátce po 15. hodině byly panské stodoly podruhé v plamenech. Tentokrát se ale požár nepodařilo jako již v předešlém dni zdolat. Silná letní horka a vítr způsobily rychlé vzplanutí vyprahlých šindelových a slaměných střech a oheň se od panských stodol nekontrolovatelně šířil dál, kde zapálil nejen řadu přilehlých domů, ale rozšířil se přes celý Miletín a dokonce i sousedící vesnici Rohoznici.¹³⁵

Díky poletujícím jiskrám oheň přeskakoval nepravidelně z jednoho domu na druhý. Sotva započaly hořet panské stodoly, už hořel dům čp. 122 Jana Ježka vedle špitálu, čp. 133 zámečnicka Josefa Čapka v dnešní Komenského ulici. Silný západní vítr hnal plameny i na zámek. Tomuto ohromnému požáru se nevyhnuly ani dřevěné domy na Parkáni, zde byly zapáleny i šindelové střechy farního kostela, zvonice, původní školy a fary. Krátce nato se oheň již rozšířil do dnešní Tyršovy ulice, kde začal hořet dům čp. 167 místního lékaře Jana Kunzeho a dům čp. 170 kostelníka Libicha. Z Parkáně oheň směřoval na severní část náměstí, kde zapálil dům městského radního čp. 12 Josefa Erbena stojící uprostřed. Odtud oheň pokračoval vlevo i vpravo a za malou chvíli všechny dřevěné domy na severním náměstí potkal podobný osud. Stále existovala malá naděje, že se oheň zastaví před kamenným jednopatrovým nárožním domem čp. 100 pojišťovacího agenta Františka Dreyšuka a zachrání se tak alespoň jižní strana náměstí.¹³⁶ Naneštěstí z protější dřevěné hospody čp. 5 šlehaly plameny tak daleko, že sahaly až do oken tohoto domu. Oheň se tak dostal dovnitř, kde vzplál strop a krov. Celá střecha se sesula a plameny pokračovaly přes šindelovou střechu domu čp. 99 Antonína Jiříčky, následně na střechu Sousedského domu čp. 98, až nakonec hořel i poslední dům na jižní straně náměstí čp. 87, patřící Františku Lhotovi. Celé náměstí tedy vyhořelo. Posléze oheň postupoval dnešní ulicí Palackého a přes potok Bystřice až do přilehlé

---

¹³³ SOkA Jičín, fond FúM, Pamětní kniha, s. 347.

¹³⁴ Tamtéž, s. 348.

¹³⁵ Tamtéž

¹³⁶ SOkA Jičín, fond AM, Kronika města Miletína, s. 82.

obce Rohoznice, kde shořely statky čp. 1–4 a 93.¹³⁷ Během pouhé tři čtvrtě hodiny dokázal oheň pohltit kromě již zmíněného farního kostela, školy, zvonice s věžními hodinami, fary s hospodářskými budovami, panského zámku, úřednických budov a poplužního dvora také přes 105 obytných domů spolu s přístavbami.¹³⁸

Oheň nešlo již zastavit, nikde nebyl k němu přístup, a tudíž veškeré snahy o hašení byly marné. Čas na záchranu svého majetku byl velice krátký. Lidé v zoufalství chtěli alespoň zachránit zbytek svých věcí, které házeli do rybníka uprostřed náměstí. Za malou chvíli byl celý zaplněn až po okraj stoly, postelemi, skříněmi a dalším nábytkem. Část věcí však zůstala nad vodou, a díky tomu uhořela.¹³⁹

Ciferník na hodinách od zvonice se zastavil v čase 17 hodin 25 minut. Jan Černý předpokládá, že trvalo jednu hodinu, než se oheň od panských stodol dostal na Parkáň a začala hořet i věž. Během druhé hodiny byla pohlcena její střecha. Oheň zničil jak byt hlásného, tak i místnost s hodinami, kde shořelo loketní trámův zvonů. Žár byl tak silný, že se rozlily všechny 3 velké zvony, které dal ulít ještě Bartoloměj z Valdštejna. Pouze malý umíráček, visící v okně, se z části podařilo zachovat. Z věže tak zůstaly pouze holé zdi.¹⁴⁰

V dalších kronikářských zápisech jsou již zachyceny osobní zážitky faráře Černého, které po celou dobu zažíval. Vysvětluje, že během požáru pro jistotu nechal jak své věci, tak i věci tehdejšího kaplana Josefa Sehnala¹⁴¹ přenést do sakristie v kostele, neboť ve farní zahradě hrozilo jejich zapálení či ukradení. Pouze drožku s uzeninami se nepodařilo zachránit. Monstranci pak kaplan odnesl daleko do zámeckých zahrad a spolu s ní tam také po celou dobu setrval. Farář zůstal tedy s majitelkou domu (*Hauswirthin*) a s hospodyní (*Hausmagd*) na faře zcela sám. Díky sklepnímu oknu se plameny pomalu dostávaly do sklepa a dubové schody, které vedly nahoru do prvního poschodí a na půdu, začaly hořet. Když už oheň pohltit i střechu fary, na nic se nečekalo a farář Černý se utíkal schovat do sakristie, k zachráněným věcem. Uvádí, že na faře musely být na pospas nechány potraviny a obilí, stáje spolu s prostorem pro skladování sena, kde mu vyhořel právě dovezený jetel a seno, kůlna se dřevem a také mnoho dřeva na dvoře, které mu mělo vystačit až do příštího roku.¹⁴² „*Da liefern wir in die Sakristei zu den dahin geretteten Sachen als eben auf dem sogenannten Parkan alles brannte, die Beamtenwohnungen, das Haus der Barbara Nalevka No. Con. 120; des Mahlers*

¹³⁷ SOkA Jičín, fond AM, Kronika města Miletína, s. 82.

¹³⁸ SOkA Jičín, fond FúM, Pamětní kniha, s. 349.

¹³⁹ SOkA Jičín, fond AM, Kronika města Miletína, s. 82.

¹⁴⁰ SOkA Jičín, fond FúM, Pamětní kniha, s. 349.

¹⁴¹ Za dobu působení Jana Černého v Miletíně se zde vystřídali tři kaplané: Josef Roštlapil (1837 - 1839), Josef Sehnal (1839 - 1853) a František Vintera (1853 - 1859). (J. LHOTA, *Miletín*, s. 195.)

¹⁴² SOkA Jičín, fond FúM, Pamětní kniha, s. 350.

Ruchota, No. 117, das Kittlerische Haus No. 118; das Cerowskysche Haus No. 110, das Beinhaus, die großen Lindenbäume auf dem Kirchhofe, die Schule No. Cons. 109, der Turm, hinter dem Turme gegen den Schloßgarten hin, vieles städtische Holz und Büscheln, die Stallungen des Gärtners, endlich auch das Dach der Kirche,“ popsal Černý, co se mu při odchodu z fary naskytlo před očima.¹⁴³

Po příchodu do kostela si farář Černý všiml, že z hořící střechy padají do vnitřku kostela žhavé uhlíky a hrozilo, že oheň se dostane i tam. Před hlavním oltářem visící lampa s provazem se zřítla dolů, avšak Černý naštěstí pohotově dal provaz na stranu, aby zamezil jeho možnému vzplanutí. Tak to udělal i se skleněným lustrem, který se také zřítla, a zvláště se silným řemenem od zvonku, který visel nad lavicemi. *„Zum Glück war in der Kirche ein Behältniß mit Weihwasser,*“ pokračuje farář v líčení událostí v kostele, *„dieses schafften wir in die Sakristei, schloßen die Thüre zwischen Kirche und Sakristei zu, damit der Rauch aus der Kirche nicht so sehr in die Sakristei dringen könnte, machten einen Getreidesack in dem Weichwasser naß, öffneten weilenweise behutsam die Thür, welche aus der Sakristei auf den Kirchhof hinaus führt, und benetzten sie mit dem naßen Sacke, wobei der Windzug immer eine Menge Funken und Kohlen auf uns, und auf die Betten und Pfarrschriften herein geblasen hat.“*¹⁴⁴ Nebýt přítomnosti faráře, jistě by kromě střechy kostela shořel i celý interiér, a došlo by tak k mnohonásobně větším škodám. Po nějaké době měl do kostela přijít mladý úřední pisatel Kittler, který přítomné prosil, aby odtud utekli pryč. Jeho prosba však nebyla vyslyšena a za krátkou chvíli utekl ven. Jan Černý vypráví, že uběhlo sotva pár minut, kdy se Kittler do kostela vrátil se slovy, že *„je už jedno, zda bych měl zahynout tady nebo tam venku,*“ a zůstal společně s farářem, jeho hospodyní a majitelkou fary v kostele.¹⁴⁵ Všem tak nabylo víc na odvaze, protože byli nyní na hašení požáru v kostele dohromady čtyři. Následně se zřítily dolů i dřevěné krovky, které přítomní tyčí odvážně odstrčili a začali je polévat vodou. Opět po nějaké době přišel do kostela další člověk, tentokrát městský představitel Josef Pissel, který vyprávěl faráři, jak jeho nemocná manželka musela být vynesena i s postelí za město. Když okolní oheň pomalu ustával, Kittler i Pissel odešli pryč a Černý občas zašel do fary, aby se poléváním pokusil zachránit alespoň ještě nějaké své věci.¹⁴⁶

---

¹⁴³ SOkA Jičín, fond FúM, Pamětní kniha, s. 350.

¹⁴⁴ Tamtéž

¹⁴⁵ Tamtéž

¹⁴⁶ Tamtéž, s. 351.

V zámku, ve věži a na faře hořelo celou noc a ještě po celý týden bylo možné z trosk vidět doutnající kouř.¹⁴⁷ První noc strávil farář Černý na ulici před farou s obavou, že by se věž stojící vedle mohla zřítit a všechny přítomné zasypat. U kostela se spoléhalo na velmi dobré klenutí, proto se věřilo, že tam k tak velikým škodám nedojde. Jedinou starost dělala stará hořící lípa u kostela, která se nakláněla ke kostelní zdi (v místech kněžiště), a hrozilo, v případě jejího pádu, zničení zdi a klenby nad kněžištěm. Ve faře byla klenutá pouze kaplanka, spižirna a kuchyně; velká předsíň a čeledínův pokoj klenutý nebyl. „*Wenn das der Fall gewesen wäre, so hätte man alles im Erdgeschoße sicher vor dem Feuer verwahren können. Man hätte dann auch mehr Zeit und Muth gehabt, stärker unter dem Dache durchs Herabschlagen der Schindeln und Latten gegen das Feuer zu operiren*“, dodává Černý.¹⁴⁸ Budova fary byla z této příčiny velmi poškozena.

Během požáru došlo k nepokojům u zdejšího obyvatelstva. Ve farních kronikářských záznamech se dočteme následovně: „*Während des Brandes ist das hierherrschaftliche Volk gegen den Amtsdirektor, Wenzel Ruml, so erbost gewesen, dass er im Lebensgefahr war.*“¹⁴⁹ Všude se mluvilo o tom, že původcem požáru byl právě direktor miletínského panství Ruml, který chtěl zapálením pojištěných panských stodol získat od pojišťovny určitý finanční obnos. „*Okolnost, že již dne 16. června odpoledne v panské stodole na mlati oheň vznikl, kde přece se nepracovalo a ani slámy nebylo, a že v též samé stodole příštího dne odpoledne opět se oheň zňal, ač hlídači cizím osobám přístupu do stodoly nedali, měla se za podezřelou, a podezření se vztahovalo nejen na direktora Rumla, ale i také na jeho stavitelského mistra Manicha, kterého na krátce před vypuknutím ohně lidé pryč u stodoly viděli,*“ udává Jan Nepomuk Lhota.¹⁵⁰ Direktor Ruml se zalekl a ještě během požáru utekl z Miletína pryč; tím de facto přišel o svou funkci, kterou zde zastával, a do města se již nikdy nevrátil. Následující noci měl se svým vozem, na kterém vezl svůj zachráněný nábytek, směřovat k Hradci Králové. Miletínská městská kronika k tomu podává bližší informace: „*Později si dal svůj nábytek z Miletína odvésti, a když povozy jeli po náměstí v Hořicích i přepadli je obyvatelé Hořičtí rozčileni soustrastí nad neštěstím Miletínu připraveným a rozbili nábytek. Konalo se trestní vyšetření o požáru i o rozbití nábytku, a to bez výsledku.*“¹⁵¹ Dle slov Jana Nepomuka Lhoty měl Václav Ruml později žít ve městě Čáslavi na svém dvoře.¹⁵²

¹⁴⁷ T. HLAVATÝ, *Přehled požárů v Miletíně a okolí. [Pokračování]*, in: Sousedské listy, Duben–září (2014), s. 14.

¹⁴⁸ SOkA Jičín, fond FúM, Pamětní kniha, s. 351.

¹⁴⁹ Tamtéž, s. 354.

¹⁵⁰ SOkA Jičín, fond AM, Kronika města Miletína, s. 83.

¹⁵¹ Tamtéž, s. 84.

¹⁵² Tamtéž

Po této příhodě o Václavovi Rumlovi se Jan Černý vrací zpět k událostem, které zažil v noci ze 17. na 18. června. Před půlnocí se objevil místní starosta František Pečenka, který zdrceně pozoroval, co všechno v Miletíně vyhořelo. Spolu s ním přišel i protipožární pojišťovací agent František Dreyšuk, který ho začal utěšovat a lživě ho ujišťoval, že se nemusí ničeho obávat, poněvadž všechno je prý dobře pojištěno.¹⁵³

Přibližně jednu hodinu po půlnoci přijeli do Miletína hasiči z Hostinného, zrovna když farář seděl na ulici a pozoroval, jak uvnitř fary stále šlehají plameny. Hasiči se chystali se svou přivezenou stříkačkou oheň uhasit, ale krátce nato měl ve velkém spěchu opět přiběhnout František Dreyšuk. Ten v jistém rozhořčení vyzýval hasiče, aby faru nechali vyhořet a přijeli se stříkačkou k jeho nedalekému domu na rohu náměstí a hasili tam. Jan Černý se však doslechl, že u Dreyšukova domu je již několik takových stříkaček a už během půlnoci tu oheň pomalu dohasínal, neboť přízemí mělo klenuté místnosti. Nad chováním měšťana Dreyšuka se v textu pozastavil. Byl toho názoru, že tato bezcitná arogance ze strany Dreyšuka je proti povinnosti chování pojišťovatelů, kde je každý pojišťovatel, dle pojistných smluv, zavázán, vykonat vše možné k záchraně pojištěného majetku, a tím má i povinnost chránit každého pojištěného, aby mu jiný člověk neškodil.¹⁵⁴ Farář, který seděl na ulici na pytlí slámy a zotavoval se z vdechovaného kouře během jeden a půlhodinového trávení času v sakristii, musel tomu všemu pouze přihlížet a pokoušet se uklidňovat. Když však Dreyšuk nadále pokračoval vyzývat hasiče jít hasit k jeho domu a dokonce sám začal stříkačku odtahovat pryč, začal ho přítomný kaplan Josef Sehnal prosit: „*H[err] Dreyschock, sein Sie so gut, lassen Sie uns die Spritze hier; wir möchten gerne den linken Flügel des Pfarrhauses erhalten, damit Einer von uns in dem Zimmer oben, und der Andere in dem Zimmer unten wohnen könnte, und damit das ganze Pfarrhaus nicht zu Grunde gehen möchte.*“ Tu Dreyšuk vykřikl před shromážděným davem lidí: „*Nein! Falge¹⁵⁵ mag zu Grunde gehen! Das Pfarrhaus soll niederbrennen! Sie brauchen keine Wohnung! Aber wir, wir sind Familienväter!*“¹⁵⁶ Taková slova byla už i na faráře Černého příliš, namáhavě se zvedl, odešel ke stříkačce a k lidem zvolal: „*Leutchen! Seid so gut und bleibet hier! Hier löschet! Denn das ist wie ihr wisst, der reichste Mann in ganz Miletin, aber dessen ungeachtet hat er nicht das Recht sich solche Gewalttätigkeiten zu erlauben.*“¹⁵⁷

---

¹⁵³ SOkA Jičín, fond FúM, Pamětní kniha, s. 356.

¹⁵⁴ Tamtéž, s. 355.

¹⁵⁵ Myšlen tehdejší majitel miletínského panství Hynek Václav Falge.

¹⁵⁶ SOkA Jičín, fond FúM, Pamětní kniha, s. 355.

¹⁵⁷ Tamtéž

Podobnou opovázlivost si měl pojišťovací agent dovolit i v Rohoznici, kde vyhořelým vzal také několik stříkaček, zvláště tu, která byla přivezena z Bílých Poličan. Stříkačky sebral pod záminkou, že v jeho domě má v úschově císařské věci, totiž kolkové papíry, poštovní dopisy, sběrnou loterie, tabák. Na to tázavě farář v kronice odpověděl: „*Sind aber die Pfarrmatrikenz nicht auch etwas Kaiserliches, das heißt etwas sehr Wichtiges? Verdienen sie nicht auch einen Winkel, wo sie vor Wind und Wetter und Regen verwahrt werden könnten, mehr als dem Tabak, und die andern angeführten kaiserlichen Sachen des Franz Dreyschock? Können wohl die Matriken eben so leicht assekurirt werden, wie sich Franz Dreyschock seine kaiserlichen Sachen hat assekuriren lassen können?*“¹⁵⁸

Po farářově plamenném projevu k lidem, kdy je vyzýval, aby nikam neodcházeli a hasili faru, se pojišťovací agent cítil uražen a ihned odešel zpět ke svému domu. Přibližně o hodinu později si však František Dreyšuk faráře opět vyhledal: „*Nachdem er Rücksprache mit seiner Frau in dieser Hinsicht mag genommen haben, suchte er mich nach etwa einer Stunde abermals auf, und kündigte mir in einem sehr ernsten Tone erst jetzt an, daß sowohl die Patronatsgebäude, als auch die übrigen zerstörten gutsherrlichen Gebäude ganz und gar nicht assekurirt sind und zwar darum, weil die Prämiengelder bis DATO nicht bezahlt worden sind.*“¹⁵⁹ Farář Jan Černý se tedy za této těžké situace poprvé dozvěděl, jak se věci skutečně mají. K tomu mu ještě bylo oznámeno, že Dreyšuk učiní pro kostel a školu vše, co bude v jeho silách, ale pro všechny ostatní budovy, tedy také faru, vůbec nic již udělat nemůže. Avšak jak se ukázalo, jak pro kostel, tak i pro školu později, podobně jako pro zbylé stavby, rovněž nic neučinil. Není těžké si představit, jaký strašný šok v té době Jan Černý musel zažít. Ve svých vzpomínkách píše, že byl na místě tak zdrcen, že se nezmohl na jedno jediné slovo. Vůbec ho v té době nenapadlo říct agentovi, že má u sebe peníze a mohl by jimi alespoň doplatit prémie pro patronátní budovy, tedy 22 zlatých 56 krejcarů. Jak se ale sám farář domníval, asi by to stejně již bylo k ničemu.¹⁶⁰

„*Město jakoby zmizelo, jen holé návrší bylo viděti. Kde náměstí, kde ulice, nebylo znáti. Za tři hodiny bylo 112 domů s všemi hospodářskými staveními v prach a popel obráceno, i nebylo místečka, kde by se kdo byl mohl skrýti... Obyvatelé byli na zahradách a měli tam u stromů dobytek uvázaný. Seděli na zříceninách svého statku vylévající saze na spálenišť. Pláč a nářek rozléhal se na všech stranách,*“ popsal situaci Jan Nepomuk Lhota.¹⁶¹

---

¹⁵⁸ SOkA Jičín, fond FúM, Pamětní kniha, s. 355–356.

¹⁵⁹ Tamtéž, s. 356.

¹⁶⁰ Tamtéž

¹⁶¹ SOkA Jičín, fond AM, Kronika města Miletína, s. 83.

5.3 Snahy o získání finančních prostředků od pojišťovny na opravu škod

Hořela už jen věž s hodinami, zámek a fara, když Jan Černý v dopoledních hodinách 19. června 1846 navštívil agenta Dreyšuka, aby mu dle předpisu do 48 hodin nahlásil, že jeho pojištěný nábytek také vyhořel. Ten mu na místě sdělil následovně: „*Uprchlý direktor Ruml poslal po staviteli Manichovi z Hořic klíče od pokladny, aby v kanceláři Manichovi pojistku vydali.*“¹⁶² Direktor Ruml patrně doufal, že při předložení pojistných smluv budou brzy vydány náhrady za způsobené škody, ale tato naděje byla marná. Ve chvíli, kdy Manich přišel s pojistnými smlouvami k Dreyšukovi a ukázal mu je, agent pojistku Manichovi na místě sebral. Farář byl tímto sdělením opět zarmoucen, neboť za této okolnosti mohl nyní František Dreyšuk směle tvrdit, že pojistné peníze nebyly vůbec zaplacený, protože má pojistné smlouvy stále ještě ve svých rukou. Černý ale vůbec nenacházel odvahu ho vyzvat, aby mu smlouvy vrátil zpět. „*Ich fürchtete von ihm ausgelacht zu werden, und doch nichts auszurichten,*“ vysvětluje.¹⁶³

Hned po požáru přijel z Hostinného do Miletína hrabě František Deym¹⁶⁴, aby si prohlédl zdejší majetek a spáleniště. Za jeho návštěvy si promluvil i s farářem Černým. Během jejich rozmluvy přišla řeč i na to, že pojištění patronátních budov bylo díky zdejšímu pojišťovacímu agentovi zmařeno. Zeptal se, kdo má nyní v rukách pojistné smlouvy, načež farář ho obeznámil, co se s nimi stalo a že se vrátily zpět do rukou agenta. Hrabě František Deym se zmohl jen na prosté vykřiknutí: „*Das ist übel!*“¹⁶⁵ V městské kronice se nachází i menší vysvětlení celé záležitosti: „*Dle stanov, kdo má polici [tzn. pojistnou smlouvu] v rukou, platí mu to za důkaz, že poplatek jest zaplacen, kteréhožto důkazu se panský důchod vydáním police vzdal.*“¹⁶⁶

V sobotu 20. června přišel František Dreyšuk odpoledne na faru a oznámil, že k němu přijeli agenti z Prahy a vzali si jeho pojišťovací záznamy, kde pochopitelně zaplacené prémie pro patronátní a zbylé vrchnostenské budovy nejsou zapsány. S vyplacením náhrady za požární škody to vypadalo špatně a nyní i majetek Františka Dreyšuka byl ve hře. Vyzval tedy faráře Černého, aby společně s ním zašel jednat s pražskými agenty, kteří se v té době nacházeli v Rohoznici v domě čp. 5. Zde mu za přítomnosti Františka Dreyšuka bylo

¹⁶² T. HLAVATÝ, *Přehled požárů*, s. 14.

¹⁶³ SOkA Jičín, fond FÚM, Pamětní kniha, s. 357.

¹⁶⁴ Rod Deymů pochází původně z jihočeské vesnice Střítež. V 18. století byli členi rodu povýšeni do hraběcího stavu. Jednu z větví založil zmíněný František Deym, který roku 1799 koupil město Hostinné ležící vzdáleností zhruba 15,5 km od Miletína. (Jan HALADA, *Lexikon české šlechty (erby, fakta, osobnosti, sídla a zajímavosti)*, Praha 1992, s. 40–41.)

¹⁶⁵ SOkA Jičín, fond FÚM, Pamětní kniha, s. 357.

¹⁶⁶ SOkA Jičín, fond AM, Kronika města Miletína, s. 84.

oznámeno, že pojištění patronátních budov žádným závadám nepodléhá; škody budou uhrazeny; ve věci zbylých vrchnostenských budov ale žádné uhrazení škod nastat nemůže.¹⁶⁷ Jan Černý dodává, že co se týkalo patronátních a jiných veřejných budov, pojišťovací společnost Riunione Adriatica di Sicurta je odjakživa vždy ochotně podporovala. Farář potěšeně odešel domů k Dreyšukovi a na místě mu ze svých prostředků vyplatil 22 zlatých 52 krejcarů jako prémii za patronátní budovy.¹⁶⁸

Když direktor Václav Ruml během požáru utekl z Miletína pryč, dostavil se k Františku Dreyšukovi na místo něho kolem 22. nebo 23. června tehdejší důchodní Josef Tietze, aby se zeptal, zda bude vykonána náhrada za požární škody nebo ne. Dle slov faráře, tu měla být důchodnímu Tietzemu stanovena agentem podmínka, pod kterou by majiteli panství Hynku Václavovi Falgemu mohl dopomoci k částečné náhradě požárních škod. František Dreyšuk totiž Tietzemu vysvětlil, že když miletínský statkář před požárem nezaplátil pojistné peníze, tak pokud mu jako agentovi bude přislíbeno 2000 zlatých z vyplacené náhrady, on k náhradě za požární škody bude rád nápomocen; toto všechno se ale musí udržet v tajnosti. Důchodní však nic v tajnosti neudržel a při zpáteční cestě se bez meškání stavil na faře, kde vše pověděl udivenému faráři Černému i jeho kaplanovi. Tato „tajná“ jednání měla trvat až do srpna.¹⁶⁹

Dne 1. července 1846 nastoupil v Miletíně nově jmenovaný direktor Vincenc Profeld, který neprodleně začal jednat s pražskou pobočkou pojišťovací společnosti Riunione Adriatica di Sicurta o vydání náhrad za požární škody. Z Prahy mu k 6. srpnu 1846 přišlo vyrozumění, že pokud nejsou premie u hlavní pražské agentury zaplacené, nedochází k platnosti pojistných smluv a z tohoto důvodu nelze o vyplacení náhrad za škody jednat.¹⁷⁰ Bylo známo, že zdejší vrchní důchodní vždy vyrovnával pojistné vyúčtování na konci roku a pojistní agenti působící na venkově účtovali s hlavní agenturou v Praze rovněž koncem roku. „*Wie kann man da sagen, dass die Prämie mit den sonstigen Gebühren zur Zeit des Brandes noch nicht in den Hauptagenschaft war?*“ tázal se farář.¹⁷¹

Okolo 10. srpna 1846 přijel na návštěvu do Miletína privátní kancelista z kanceláře tehdejšího nejvyššího purkrabího pan Müller jako zplnomocněnec Hynka Václava Falgeho. Ten Janu Černému mimo jiné také oznámil, že statkář skutečně předal Františku Dreyšukovi zajišťovací listinu (*Zusicherungsurkunde*) s provizí cirká 2000 zlatých. Tu si přes 10 dnů u

---

¹⁶⁷ SOkA Jičín, fond FúM, Pamětní kniha, s. 358.

¹⁶⁸ Tamtéž, s. 358.

¹⁶⁹ Tamtéž, s. 359.

¹⁷⁰ T. HLAVATÝ, *Přehled požárů*, s. 15.

¹⁷¹ SOkA Jičín, fond FúM, Pamětní kniha, s. 360.

sebe schovával, ale potom ji zase vrátil zpět, snad proto, že jednání nebyla držena v dostatečném utajení. Farář k tomu dodává, že 12. srpna agentovi zaplacených 22 zlatých 55 krejcarů jako prémie pro patronátní budovy obdržel rovněž zpět s podepsanou zprávou od Františka Dreyšuka, ve které stálo: „*Die am 20. Juni letztes Jahr bei mir Depoonirten fl. 22. 52 x. stelle beifolgend Retour.*“¹⁷²

Hynek Václav Falge chtěl ve věci celé této záležitosti s nevyplacením náhrad za požární škody vést s pojišťovací společností soudní proces, byl ovšem varován, že by ho takový postup stál až příliš mnoho peněz a v závěru by pravděpodobně z toho neměl stejně žádný užitek. K žádnému procesu tedy nedošlo, avšak místo toho měl do sídla pojišťovací společnosti Riunione Adriatica di Sicurta v Terstu poslat doktora práv, aby se alespoň on pokusil zprostředkovat vyrovnání a získat od společnosti nějaké peníze. Za toto úsilí mu byla nabídnuta peněžní odměna 25 % z podílu jako renumerace.¹⁷³ Nakonec se povedlo s pojišťovnou domluvit na 5200 zlatých, a tak konečně mohlo dojít v omezené míře k opravám škod, které požár způsobil.¹⁷⁴

---

¹⁷² SOkA Jičín, fond FúM, Pamětní kniha, s. 360.

¹⁷³ Tamtéž

¹⁷⁴ SOkA Jičín, fond AM, Kronika města Miletína, s. 84.

6. Pomoc pohořelým

Požár ze 17. června 1846 bylo pro Miletín jedno veliké neštěstí, ale veliký byl také soucit, který blízcí i vzdálení majitelé panství či města a vesnice z celých Čech hned po požáru, skrze četné dary jako byl chléb, mouka, sůl, obilí, rýže, zelenina, dřevo, seno a peníze, městu prokázali.¹⁷⁵ Blíže k tomu hovoří spíš Jan Nepomuk Lhota, než farář Jan Černý. První pomoc měli poskytnout hořičtí Židé. Když se dozvěděli o velikém požáru, který město potkal, hned v Hořicích skoupili všechen chléb a následovně ho na dvou vozech přivezli do Miletína a rozdali ho pohořelým. „*Byla to pomoc rychlá a vydatná, nebyloť v Miletíně ani sousto chleba,*“ dodává Lhota.¹⁷⁶ Držitel nedalekého poličanského panství František Czeczingar, rytíř z Bernice, prokázal Miletínu také zvláštní dobrodiní, když neprodleně po požáru nechal ve městě veřejně vyhlásit, že pohořelým dodá pro stavbu cihly a dříví na úvěr na léta bez úroků, tato pomoc byla u lidí velmi vítaná.¹⁷⁷

Již dne 25. června 1846 se v Pražských novinách v rubrice *Dopisovatel* objevila krátká informace o požáru s prosbou místních obyvatel o pomoc: „*Z Miletína v Bydžovsku. Dne 17. června 1846 ve středu potkalo naše ubohé městečko hrozné neštěstí. Při severovýchodním silném větru vyšel o půl 4té hodině odpoledne v panských stodolách oheň, a v hodině stálo celé městečko v horoucím plamenu, který ani toho starožitného, vysokými prastarými lipami obklíčeného chrámu, ani věže, na kteréž se zvony rozlily, ani domu farního, ani školy, ani zámku panského neušetřiv, svým hltavým jícnem všecko šmahem požíral. Sto a šestnácte domů a domků lehlo popelem; a Bohu díky, že žádný člověk o život nepřišel. Škoda jest náramná a bída nevyslovitelná; přes dvě stě rodin ztratilo obydlí, jmění a nábytek. Pro prudkost ohně jen málo zboží jest ochráněno, neboť rozvzteklý plamen i tu vše zhlcoval, kde se mysliło, že věci v bezpečnosti jsou, jakož v zahradách, na náměstí atd....Roztomilí, outrpní krajané naši, obraťte i k nám svých milosrdných srdcí, a přispějte podle možnosti ubohým spolukrajanům ku pomoci.*“¹⁷⁸ Zemské gubernium pro pomoc vyhořelým rozepsalo po celých českých zemích sbírku a všechny sebrané peněžité příspěvky byly následovně odváděny u krajského úřadu v Jičíně. Tyto sebrané milodary byly následně krajským úřadem lidem rozdávány 10. února 1847, dle míry utrpených škod.¹⁷⁹

¹⁷⁵ SOkA Jičín, fond FúM, Pamětní kniha, s. 362.

¹⁷⁶ SOkA Jičín, fond AM, Kronika města Miletína, s. 84.

¹⁷⁷ J. LHOTA, *Miletín*, s. 134.

¹⁷⁸ Pražské noviny, roč. 22, č. 48, 25. červen 1846, s. 206.

<http://kramerius.nkp.cz/kramerius/handle/ABA001/7135268> [cit. 4. 4. 2017].

¹⁷⁹ J. LHOTA, *Miletín*, s. 134.

Jan Černý udává, že vyhořelí byli ještě třikrát bohatě obdarováni penězi. „*Das erste Mahl um den 1. März 1847 herum wurden sie in 3 Klassen geteilt, und nach dieser Klassifikation sind beiläufig 1020 fl. unter sie verteilt worden.*“¹⁸⁰ S tímto přerozdělením mezi 3 třídy však byli mnozí krajně nespokojeni. Jedni na tento způsob měli dostat příliš mnoho, jiní zase příliš málo. Nakonec došlo i k druhému, spravedlivějšímu přerozdělení peněz: „*Das zweite Mahl um den 2. Mai 1848 herum wurden 1100 fl. vertheilt; und daran bekam jeder Abbrändler 10 fl. 40 x., und jeder Inwohner, den der Brand auch getroffen hat, 40 x.*“¹⁸¹ Tím již byla většina obyvatel spokojena, a když došlo i k poslednímu, třetímu přerozdělení, k žádným stížnostem již nedocházelo.¹⁸²

---

¹⁸⁰ SOkA Jičín, fond FúM, Pamětní kniha, s. 362.

¹⁸¹ Tamtéž

¹⁸² Tamtéž

7. Opravy škod a proměna města Miletína do jeho nové podoby

Škody, které u patronátních staveb (kostel, fara, zvonice) požár způsobil, byly vypočítány na 28 000 zlatých. Díky částečně vyplaceným náhradám od pojišťovny mohly začít být opravovány, ovšem zdaleka nebyly pokryty veškeré výdaje na opravy a práce se neustále prodlužovaly. Hynek Václav Falge hleděl především na to, aby znovu vystavěl svá hospodářská stavení, a tudíž vše ostatní muselo být odloženo.¹⁸³

Při požáru zámek vyhořel až na klenutí v přízemí, většina vybavení statku shořela i s úřednickými byty na Parkáni. Hynek Václav Falge zámek nechal opravit v empírovém slohu a rozšířil dům pro úředníky, kde i on poslední léta svého života namísto zámku pobýval. Po smrti Hynka Václava Falgeho připadlo panství na jeho sestry, které roku 1856 své dědictví prodaly hraběnce Marii z Thun-Hohenštejna.¹⁸⁴ Ta zámek nikdy neobývala, namísto toho velkostatek i se zámeckou budovou pronajala a nájemce zřídil v západním křídle strojírnu na výrobu lihu. Neobydlený zámek začal uvnitř rychle chátrat.¹⁸⁵

Až do zrušení poddanství po roce 1848 se v přízemí zámku nacházel patrimoniální úřad s archivem. Archiv byl následovně přenesen do kamenného špejcharu, kdy byl při pruském vpádu do Miletína v roce 1866 bohužel zničen.¹⁸⁶

Jan Černý společně s kaplanem museli přes dva týdny bydlet v sakristii, kam uchovali během požáru i své zachráněné věci. Mezitím probíhaly opravy na požárem zničené faře.¹⁸⁷ Kaplanka, ve které díky jejímu klenutí nedošlo k takovým škodám, byla kvůli ohni celá černá od sazí, načež farář nechal místnost oškrábat a celou vybělit. Zničené okno v kaplance bylo nahrazeno novým, aby se farář mohl přesunout spolu s farními knihami a archivem zpět do fary. Pro kaplana byl najmut pokoj v domě čp. 218 s ročním nájmem 80 zlatých. Od mydláře Hermana pak Jan Černý obstaral za 50 zlatých prkna pro provizorní střechu, aby tak před deštěm ochránil jak kaplanku, tak i spižírnu a kuchyň. „Až v září téhož roku dal se nový kryt z nedostatku materiálu jen s jednoduchými taškami, které teprve r. 1861 dvojími nahrazeny byly,“ píše se ve školní kronice.¹⁸⁸ Z prken se udělaly i vstupní vrata do dvora fary a dočasně se zakryly i koňské a kravské stáje. Zbylá část byla upotřebena na vystavění nového zahradního plotu, který z velké části vyhořel a zbytek byl sebrán lidmi pro vybudování prozatímních střech na jejich vyhořelých stavbách. V listopadu byla položena v čeledínově

¹⁸³ SOkA Jičín, fond AM, Kronika města Miletína, s. 84–85.

¹⁸⁴ Josef HORÁK, *Topografický popis všech osad hejtmanskví Kralohradeckého*, Hradec Králové 1877, s. 95.

¹⁸⁵ J. LHOTA, *Miletín*, s. 166.

¹⁸⁶ Tamtéž, s. 167.

¹⁸⁷ SOkA Jičín, fond FúM, Pamětní kniha, s. 362.

¹⁸⁸ SOkA Jičín, fond ZŠ Miletín, Kronika školy v Miletíně, s. 43.

pokoji nová podlaha a před nadcházející zimou se 2. prosince zde postavily i kamna, tím se i tento pokoj mohl stát konečně obyvatelným. Obilí ze žní farář uchoval v cizí stodole a seno s otavou pod provizorní střechu ve stáji, dokud nebyla i hospodářská stavení obnovena.¹⁸⁹

Od 22. července 1846 se započalo pracovat na prozatímní střeše kostela a zvonice, kdy 29. července bylo zastřešení kostela prostřednictvím prken dokončeno. Mše svaté se sloužily v sínce z obavy, že rozstoupením zdí by v kostele mohlo snadno spadnout celé klenutí.¹⁹⁰ Zpočátku se služby Boží konaly bez zvonění, avšak po čase se na uhořelou lípu u kostela alespoň zavěsil zvonek z bývalé radnice pro sezvánění obyvatel ke mši. Po letech pak Hynek Václav Falge nechal na své náklady ulít v Praze dva větší zvony, které se teprve roku 1864 mohly zavěsit na již opravené zvonici.¹⁹¹ Roku 1850 byl dřevěný střešní kryt z kostela sundán a vystavěla se nová střecha pokrytá taškami a opatřená vížkou se zvonkem. Při opravách se však opomenulo na vnitřek kostela. „*Uvnitř chrámu se při pokrývání nejen nic neopravilo, ale spíše omítka nepotřebným tlučením tu a tam zadržela; tím nabyl vnitřek smutného vzezření...*“ je popisováno ve školní kronice.¹⁹² Až v roce 1861 přičiněním nového faráře Augustina Buchtele byl kostel vybělen a započalo se s obnovou interiéru. Příštího roku byl postaven nový oltář a obnovena kazatelna do jejího původního stavu. Roku 1864 se zřídil v postranní kapli Boží hrob a roku 1865 se vysvětily nové postranní oltáře sv. Jana Nepomuckého a sv. Anny.¹⁹³

Určitých změn se dočkal i okolní prostor kolem kostela. Na severní straně stojící dřevěná kostnice byla požárem zničena, rovněž i oltář v ní. K jejich obnově již nikdy nedošlo. Staré lípy na kostelním hřbitově zcela vyhořely, a z tohoto důvodu byly vykáceny. Rozpadající se hřbitovní zeď byla nadobro zbourána a sutiny upotřebeny jako stavební materiál.¹⁹⁴

Opravy na staré zvonici u kostela začaly až 17. června 1864. Kamenná pavlač byla zbourána a celá věž, odstraněním horního patra s bytem hlásného, snížena. Hodiny se na věži již znovu nezřídily. Obnoven byl vnitřek věže, nosná konstrukce zvonů a zhotovena nová střecha. Dne 2. října byly slavnostně do věže vytaženy dva nové zvony, které nahradily původní čtveřici zvonů, které se žárem rozlily. Několik dnů poté se na místo původního

---

¹⁸⁹ SOkA Jičín, fond FúM, Pamětní kniha, s. 364.

¹⁹⁰ J. LHOTA, *Miletín*, s. 135.

¹⁹¹ SOkA Jičín, fond AM, Kronika města Miletína, s. 85.

¹⁹² SOkA Jičín, fond ZŠ Miletín, Kronika školy v Miletíně, s. 34.

¹⁹³ Tamtéž, s. 34–35.

¹⁹⁴ SOkA Jičín, fond AM, Kronika města Miletína, s. 85.

půlměsíce zasadil na vrch věže nynější kříž.¹⁹⁵ Do bání se vložilo pouzdro s dokumenty a pamětní listinou opatřená následovným textem:

„Léta páně 1846 dne 17. června vznikl oheň zlomyslnou rukou v stodolách panských v Miletíně a silným větrem podporován jsa v takové míře se rozšířil, že zámek, kostel, věž, škola, fara i celé město až na několik postranních stavení popelem lehlo a tím zdejší obyvatelstvo do veliké bídy a nouze uvrženo bylo. Po létech příbytky lidské znovu vystavěny byly, kostel i zámek byl opraven, jen věž 18 roků ve zříceninách se nacházela, až teprv roku 1864 byla opravena, dvěma zvony prozatímně opatřena a v náležitý stav uvedena. Vše to stalo se za panování nejvyšší viditelné hlavy církve svaté Papeže Pia IX., nejmilostivějšího zeměpána císaře Františka Josefa I., za nejdůstojnějšího biskupa královéhradeckého p. Karla Hanla, za časů vysokorodé paní patronky Marie, vznešené choti jeho hraběcí milosti p. Theodora Thuna z Hohenstejnu a majitele panství Choltického.

Dáno v Miletíně dne 9. října 1864

Josef Leden, vikář

Augustin Buchtele, farář

Václav Pišl, kaplan

Fr. Hlavatý, kaplan v Kostelci rodem z Miletína

Marie hraběnka z Thun-Hohenstejnu, rozená hraběnka Kinská

Julius Hrdliczka, patron, zástupce a další...“¹⁹⁶

Ze školy, která stála hned vedle zvonice, zbyly pouze holé zdi. I dům čp. 92, ve kterém se vyučovali žáci prvních tříd, uhořel. Budova školy s číslem 109 se již nikdy neobnovila. Roku 1855 Jan Petera při stavbě svého nového domu čp. 104 upotřebil i část materiálu ze staré školy. Využito bylo především kamenné ostění ode dveří a oken, avšak zříceniny po vyhořelé stavbě tu zůstaly až do roku 1860, kdy se teprve na rozkaz správce panství Miletína a patronátního komisaře Karla Brože odstranily. O deset let později byla na toto místo přemístěna socha sv. Jana Nepomuckého stojící doposud na jižní straně od věže, zde své místo nachází až dodnes.¹⁹⁷ Po požáru byl pro učitele prozatímně pronajat zachovaný dům čp. 131, kde se po tři roky vyučovalo. Poté co byl roku 1849 znovu vystavěn dům čp. 5

¹⁹⁵ J. LHOTA, *Miletín*, s. 179.

¹⁹⁶ Celé znění listiny bylo převzato z neoficiálních stránek města Miletín: Jan HLAVATÝ- Miletín, půvabné městečko pod Zvičinou, http://www.hlavati.cz/_hlavati/miletin/vez/zvonice.htm [cit. 17. 4. 2017].

¹⁹⁷ František KUČERA, *Domy v Miletíně a jich majitelé*, Dvůr Králové 1937, s. 57 a 60.

produčitele Jana Bednáře na náměstí, bylo rozhodnuto, že se zde budou vyučovat žáci první třídy.¹⁹⁸ Od té doby se uvažovalo o zřízení větší školní budovy, až pro tři třídy. Při vyhledávání nového místa pro její vybudování se v jednu chvíli přemýšlelo i o místě bývalého hřbitova u kostela nebo o farských zahradách, ani jeden z těchto plánů se nakonec ale neuskutečnil.¹⁹⁹ Město v roce 1870 koupilo ve veřejné dražbě nárožní dům čp. 100 na náměstí za 7645 zlatých po pojišťovací agentovi Františku Dreyšukovi a zde byla zřízena nová škola, která fungovala rovných 40 let.²⁰⁰ Záhy se však ukázalo, že tato budova je pro narůstající počet tříd nedostačující, a tak dvě třídy v roce 1873 byly umístěny nejprve do nevyhovujících prostor zámku a později do domu pro úředníky.²⁰¹

Konečně i samotné náměstí se dočkalo mnoha změn, kterými si získávalo postupně svůj nynější vzhled. Domy dřív stávaly každý zvlášť, oddělené zahradami. Nově se začaly stavět k sobě podél uliční čáry a většina domů se už výhradně budovala z kamene a cihel. Jan Nepomuk Lhota k tomu dodává: „*O stavivo byla nouze, protože každý chtěl do zimy přístřeší mítí a s stavbou pospíchal. Stavební mistři z ciziny byli povoláni; cihly a tašky se z daleka až od Králové Hradce musely přivážeti.*“²⁰² Masné krámy uprostřed náměstí byly požárem zničeny a už nikdy nedošlo k jejich znovu vystavění. Rybníček vedle nich byl v důsledku nashromážděného nábytku nepoužitelný a už před požárem se jevil jako nepotřebný, proto se rozhodlo ho zasypat a topoly kolem něho vykácet. Na místě rybníka se postavila nová kamenná kašna. Od zrušení rybníčku a masných krámů směli řezníci dobytek porážet ve svých domech. Dosud totiž nikdo nesměl provozovat řeznické řemeslo, pokud neměl na náměstí svůj vlastní masný krám.²⁰³ Vykáceny byly vedle topolů u rybníka i ohořelé lípy kolem celého náměstí. Dne 25. dubna 1879 byly k oslavení památky 25letého sňatku císaře Františka Josefa I. s Alžbětou Bavorskou, přezdívanou Sissi, vysázeny lípy nové.²⁰⁴

Kamenný dům čp. 98 na náměstí neboli Sousedský dům rovněž uhořel, avšak klenutý pokoj v přízemí opatřený železnými dveřmi a okenicemi zůstal neporušen. Ukázalo se, že umístění gruntovních knih a městského archivu do těchto prostor bylo šťastnou volbou. Příštím rokem po nešťastné události byly škody na stavbě již opraveny. Po červnovém požáru se ve městě kupodivu nenacházely žádné hodiny, načež roku 1849 byla v průčelí domu

---

¹⁹⁸ SOkA Jičín, fond ZŠ Miletín, Kronika školy v Miletíně, s. 304.

¹⁹⁹ Tamtéž

²⁰⁰ Po vystavění nové, současné základní školy čp. 107 na Parkáni, byl do tohoto domu umístěn v roce 1911 poštovní úřad. (F. KUČERA, *Domy v Miletíně*, s. 56.)

²⁰¹ F. KUČERA, *Domy v Miletíně*, s. 11.

²⁰² SOkA Jičín, fond AM, Kronika města Miletína, s. 85.

²⁰³ Tamtéž, s. 79–81 a 85.

²⁰⁴ J. LHOTA, *Miletín*, s. 164.

přistavěna věž pro vybudování nových hodin. Ty zhotovil miletínský hodinář Dufek. V domě se zřídil hostinec, který město na tři roky pronajímalo, a v přízemí sídlila kancelář městského úřadu a byt městského strážníka.²⁰⁵

Mezi další zaniklé stavby patří dům čp. 104, který do roku 1846 sloužil jako městská šatlava, nazývaná jako „*Stockhaus*“. Pozůstalé místo po ní si rozdělili sousední majitelé domů čp. 102 a 103 a rozšířily si tak své dvorky. Popisné číslo ze šatlavy bylo poté přeneseno na nově vystavěný dům již zmíněného pana Petery. Vězení se posléze přesunulo do Sousedského domu.²⁰⁶

Po události ze 17. června také začaly naplno probíhat práce na vystavění silnice z náměstí v Miletíně směrem k Hořicím, o jejímž vybudování se jednalo již v dřívější době.²⁰⁷ Poněkud paradoxně k tomu přispěl i samotný požár, kdy vyhořel i nevelký domek čp. 91 ponocného Jana Munzara. Spáleniště koupila obec a na tomto místě byla vystavěna silnice nazývaná „*Nová*“.²⁰⁸ Na její stavbu se vynaložila i část příspěvků pro pohořelé, který věnoval krajský úřad v Jičíně.²⁰⁹

---

²⁰⁵ J. LHOTA, *Miletín*, s. 204.

²⁰⁶ F. KUČERA, *Domy v Miletíně*, s. 57.

²⁰⁷ SOkA Jičín, fond ZŠ Miletín, *Kronika školy v Miletíně*, s. 104.

²⁰⁸ F. KUČERA, *Domy v Miletíně*, s. 51.

²⁰⁹ SOkA Jičín, fond AM, *Kronika města Miletína*, s. 86.

8. Život ve městě po požáru

Požár byl nejen velikou katastrofou pro město, ale především i pro jeho obyvatele. I přes veškerou poskytnutou pomoc obyvatelstvo tímto velikým požárem zchudlo. *K vystavění shořelých domů musilo si peníze vypůjčiti, tyto dluhy uvalily naň velikou obtíž. Zatím obchody a živnosti klesly, výdělků nebylo ...*,“ zmiňuje se k této situaci Jan Nepomuk Lhota.²¹⁰ Lidé byli často nuceni odprodávat své pozemky zájemcům z okolních vesnic. Spousta z nich tak přišla o zdroj své obživy.²¹¹ „Nejbližší příbuzní stávali se úhlavními nepřáteli pro nepatrnou almužnu aneb odněkud poskytnutý příspěvek,“ uvádí se v kronice miletínské školy.²¹²

Když roku 1848 zasáhla Evropu vlna revolucí, která postihla i rakouskou monarchii, v Miletíně příliš veliký ohlas, skrze četné starosti způsobené odstraňováním škod po požáru, neměla. Občané sice utvořili formálně národní gardu, ale jak uvádí Alois Jilemnický: „*Všecko byla jen naivní hra na vojáčky.*“²¹³ Gardisté byli vybaveni pouze dřevěnými „puškami“, které jim vyrobil miletínský truhlář Mikulka. V polovině června se po venkově šířila výzva na pomoc revolučním bojovníkům v Praze. Několik gard neváhalo a spěchalo na pomoc, avšak miletínská garda výzvy neuposlechla a zůstala doma.²¹⁴

Požár ze 17. června 1846 nebyl zdaleka posledním, který miletínské obyvatele potkal. Již 27. června začal hořet dům čp. 221 pekaře Floriána Svobody, když střechu zasáhl blesk. Dům byl však lidmi pohotově uhašen.²¹⁵ Z 25. července 1852 se dochovala korespondence mezi městskými představenými v Miletíně a mistrem pekařského cechu Adamem Vitochem, ohledně požární instrukce. Ta nařizovala úkony, které jednotlivé cechy mají při případném požáru povinni udělat. Mlynáři a řezníci se měli chopit sekýrek a dalšího ostrého náčiní; pekaři, hrnčíři a tkalci měli za povinnost nosit vodu v konvích a vacích a obuvníci s oděvníky se dělili o žebříky a konve s vodou.²¹⁶

Z hlediska požární ochrany se pro Miletín stal významný rok 1882, kdy došlo k založení Sboru dobrovolných hasičů. V úvodu kroniky sboru nebyl opomenut i tragický den požáru: „*Město naše Miletín, následujíc výborných příkladů svých sousedních měst, zvláště ale cítíc dosud hroznou ránu, již utrpělo velikým požárem dne 17. června 1846, kdy většina jeho*

²¹⁰ SOKA Jičín, fond AM, Kronika města Miletína, s. 85.

²¹¹ Tamtéž

²¹² SOKA Jičín, fond ZŠ Miletín, Kronika školy v Miletíně, s. 103.

²¹³ Alois JILEMNICKÝ, *Domov v kopcích – kronika Úhlejova pod Zvičinou s osadami Brodkem a Hřůzovkami (Růžovkami) a samotami Horní mlýn a Zavadilka, část 2 (od r. 1848 po r. 1945)*, Úhlejov 1980, s. 6.

²¹⁴ Tamtéž, s. 7.

²¹⁵ T. HLAVATÝ, *Přehled požárů* [Pokračování], s. 13.

²¹⁶ SOA Zámorsk, SOKA Jičín, fond Cech pekařů Miletín, Korespondence městské rady s pekařským cechem ve věci požární instrukce (1852), inv. č. 2, karton č. 1,

podlehla tomuto zhoubnému k špekulativnému, sobeckému prospěchářství rukou bezbožce založenému živlu a ohroženo jsouc ustavičně téměř ob rok se opakujícími menšími, ale pro dřevěné dosud v městě zvláště v Dolní ulici nalézající se budovy, velmi nebezpečnými ohněmi a chtějí takto obmeziti neštěstí města mnohdy i snad zúmyslné- pojalo myšlenku k zaražení samostatného hasičského dobrovolného spolku.“²¹⁷ Od té doby byla většina požárů hašena miletínskými hasiči a již nikdy se naštěstí neopakovala podobná situace jako 17. června 1846.

---

²¹⁷ SOA Zámorsk, SOkA Jičín, fond Sbor dobrovolných hasičů Miletín, Kronika SDH v Miletíně z let 1882–1939, bez inv. č. (fond neuspořádan), s. 1.

9. Zmínky v dobovém tisku

Událostem velkého požáru v Miletíně věnoval značnou pozornost i dobový tisk. Jedná se především o rakouské noviny, které vesměs pouze v krátkosti uvádí totožné informace o vzniklém požáru, při kterém shořela větší část města, konkrétně 116 domů, včetně patronátních a vrchnostenských budov. Část z nich poukazuje i na okolnost, že již den před velkým požárem došlo k zapálení panských stodol, a tudíž se z velké pravděpodobnosti jednalo o úmyslný čin. Určitou zvláštností je chybně uváděný den celé nešťastné události. Téměř všechny noviny uvádí, že dnem požáru byl 18. červen nikoliv 17. červen. Uváděné informace se rovněž neshodují v počtu vyhořelých stavení. V novinových článcích se ve většině případů objevuje poněkud přehnané číslo 160 vyhořelých domů. Z toho lze vyvodit, že musely bezpochyby vycházet od jednoho stejného zdroje. V tomto hledisku se za nejvíce seriózní může považovat pouze článek v *Pražských novinách* a vídeňském *Österreichisches Morgenblatt; Zeitschrift für Vaterland, Natur und Leben*, kde všechny řečené údaje jsou správné.

Je pozoruhodné, že událostmi v tak malém městě, jakým Miletín bezpochyby je, se zabývalo tolik novin z různých koutů rakouské monarchie. Byly to deníky vycházející v Brně, Klagenfurtu, Linci, Vídni či ve Štýrském Hradci. Zprávy o miletínském požáru se dostaly dokonce i za hranice rakouského státu. Svědčí o tom krátká zpráva uvedená v novinách *Deutsche Allgemeine Zeitung* vydávaném v Lipsku.

Z uvedených článků lze vysledovat, i jakou rychlostí se v tehdejší době šířily různé informace. Již zmiňované *Pražské noviny* informovaly o požáru 25. června 1846. O dva dny později se tyto zprávy dostaly i do vídeňských novin *Der Wanderer* a o den později do brněnských novin *Brünner Zeitung der k.k. priv. mähr. Lehenbank*. Zbylé tisky se o Miletíně zmiňují až v červencových vydáních. Posledními novinami, které se této události věnovaly, byl *Der Humorist* ze 17. srpna 1846.

Tisky pojednávající o požáru:

Brünner Zeitung der k.k. priv. mähr. Lehenbank, 28. červen 1846.²¹⁸

Der Wanderer, 27. června 1846.²¹⁹

---

²¹⁸ *Brünner Zeitung der k.k. priv. mähr. Lehenbank*, roč. 67, č. 175, 28. červen 1846, s. 1043, <http://anno.onb.ac.at/cgi-content/anno?aid=bru&datum=18460628&query=%22Milet%20c3%adn%22&ref=anno-search> [cit. 9. 5. 2017].

²¹⁹ *Der Wanderer*, roč. 33, č. 153, 27. června 1846, s. 606, <http://anno.onb.ac.at/cgi-content/anno?aid=wan&datum=18460627&query=%22Milet%20c3%adn%22&ref=anno-search> [cit. 9. 5. 2017].

Der Humorist, 17. srpen 1846.²²⁰

Deutsche Allgemeine Zeitung, 3. červenec 1846.²²¹

Grazer Zeitung, 27. červen 1846.²²²

Klagenfurter Zeitung, 1. červenec 1846.²²³

Linzer Zeitung, 1. červenec 1846.²²⁴

Pražské noviny, 25. červen 1846.²²⁵

Österreichisches Morgenblatt; Zeitschrift für Vaterland, Natur und Leben, 4. červenec 1846.²²⁶

---

²²⁰ *Der Humorist*, roč. 10, č. 196, 17. srpen 1846, s. 791, <http://anno.onb.ac.at/cgi-content/anno?aid=hum&datum=18460817&query=%22Milet%20c3%20adn%22&ref=anno-search> [cit. 9. 5. 2017].

²²¹ *Deutsche Allgemeine Zeitung*, roč. 2, č. 184, 3. červenec 1846, s. 1691, <http://anno.onb.ac.at/cgi-content/anno?aid=dea&datum=18460703&query=%22Milet%20c3%20adn%22&ref=anno-search> [cit. 9. 5. 2017].

²²² *Grazer Zeitung*, roč. 52, č. 102, 27. červen 1846, [titulní strana], <http://anno.onb.ac.at/cgi-content/anno?aid=gra&datum=18460627&query=%22Milet%20c3%20adn%22&ref=anno-search> [cit. 9. 5. 2017].

²²³ *Klagenfurter Zeitung*, roč. 63, č. 52, 1. červenec 1846, s. 206, <http://anno.onb.ac.at/cgi-content/anno?aid=kfz&datum=18460701&query=%22Milet%20c3%20adn%22&ref=anno-search> [cit. 9. 5. 2017].

²²⁴ *Linzer Zeitung*, roč. 31, č. 104, 1. červenec 1846, s. 419, <http://anno.onb.ac.at/cgi-content/anno?aid=laz&datum=18460701&query=%22Milet%20c3%20adn%22&ref=anno-search> [cit. 9. 5. 2017].

²²⁵ *Pražské noviny*, roč. 22, č. 48, 25. červen 1846, s. 206, <http://kramerius.nkp.cz/kramerius/handle/ABA001/7135268> [cit. 4. 4. 2017].

²²⁶ *Österreichisches Morgenblatt; Zeitschrift für Vaterland, Natur und Leben*, roč. 11, č. 79, 4. červenec 1846, s. 316, <http://anno.onb.ac.at/cgi-content/anno?aid=osm&datum=18460704&query=%22Milet%20c3%20adn%22&ref=anno-search> [cit. 9. 5. 2017].

Závěr

Cílem této práce bylo přiblížit událost velikého požáru, který se udál dne 17. června 1846 ve východočeském městě Miletíně. Při popisu průběhu rozsáhlého požáru, při kterém byla zničena velká část tehdejší domovní zástavby, se vycházelo zejména ze vzpomínek svědka Jana Černého, administrátora farnosti působícího v Miletíně od roku 1838, které jsou uchovány v písemné podobě ve farní kronice uložené ve Státním okresním archivu v Jičíně.

Do dnešní doby doposud chybělo ucelené pojednání o tomto tématu, i přes skutečnost, že Černého záznam o rozsahu 25 stran poskytuje jediné dochované svědectví. Abych mohl zpracovat všechny informace obsažené v pamětní knize, nejprve jsem daný text transliteroval a poté přeložil z německého jazyka. V práci jsem se snažil využít všechny údaje, které se v tomto cenném prameni vyskytují. Vedle vykreslení osobních zážitků faráře Jana Černého se za jejich pomoci dokázala vyhledat a zároveň vysvětlit příčina, proč po požáru bylo složité od pojišťovny vyžadovat vyplacení náhrad za požárem způsobené škody.

V plánu mé práce bylo využít i dochovaný dobový tisk, avšak během svého bádání jsem se dozvěděl, že pro období kolem roku 1846 žádné regionální noviny ještě nevycházely. Z toho důvodu jsem se musel omezit pouze na článek v Pražských novinách z 25. června 1846, který jsem z větší části v textu odcitoval. V digitalizované podobě jsou rovněž přístupné i články z rakouských novin nalézající se na webových stránkách Rakouské národní knihovny ve Vídni, ovšem ty se o dění v Miletíně pouze zmínily v pár větách, a z těchto příčin jim v práci není věnována tak velká pozornost.

Pro získání lepší představy o podobě města před požárem, kterou se z větší části nepodařilo do dnešních dnů zachovat, byly využity i zápisy z obecní a školní kroniky dokreslené kresbami Jana Nepomuka Lhoty, které byly zakomponovány přímo do hlavního textu práce. Je až neuvěřitelné, jak takový požár dokázal razantním způsobem změnit tvář celého města. Nově vystavěné domy se namísto dřeva stavěly již z cihel a z kamene a lze tedy konstatovat, že požár alespoň tuto nutnost, o kterou se vůbec poprvé v roce 1751 pokoušela císařovna Marie Terezie, urychlil. Až na několik drobností získalo miletínské náměstí podobu, jaká je známa dnes. Je pouze otázkou, jak moc odlišně by město vypadalo nebýt celé této tragické události.

Práce je určena především pro zájemce o místní regionální dějiny, kde pevně věřím, najdou vše podstatné. Přesto bych rád také doporučil publikaci *Domy v Miletíně a jich majitelé* z roku 1937 od městského kronikáře Františka Kučery, kde jsou vypsány jednotlivé domy v Miletíně se změnami držby jejich majitelů. Kučera vycházel především z gruntovních

knih uložených v současné době ve Státním oblastním archivu v Zámrsku. V publikaci je tak možné dohledat spoustu zápisů o osudech jednotlivých domů a lze si tak doplnit další informace k tématu požáru ze 17. června 1846, na které se v práci nenašel prostor.

Seznam pramenů a literatury

Archivní prameny

Státní okresní archiv Jičín

- fond Cech pekařů Miletín, Korespondence městské rady s pekařským cechem ve věci požární instrukce (1852), inv. č. 2, karton č. 1;
- fond Archiv města Miletín, Kronika města Miletína 1849–1930, inv. č. 114, kniha č. 20;
- fond Farní úřad Miletín, Pamětní kniha 1835–1932, inv. č. 3, kniha č. 3;
- fond Sbor dobrovolných hasičů Miletín, Kronika SDH v Miletíně z let 1882–1939, bez inv. č. (fond neuspořádán);
- fond ZŠ K. J. Erbena a MŠ Korálka Miletín, Kronika školy v Miletíně 1872–1895, bez inv. č. (fond neuspořádán).

Publikované prameny

Karel DOSKOČIL (ed.), *Berní rula 2, Popis Čech r. 1654: souhrnný index obcí, osad a samot k berní rule*, Praha 1953.

Literatura

Antonín CECHNER, *Soupis památek historických a uměleckých v království Českém* (svazek XXXI. - Politický okres Novopacký), Praha 1909.

Jan DOBEŠ - Zdeňka HLEDÍKOVÁ - Jan JANÁK, *Dějiny správy v českých zemích: Od počátků státu po současnost*, Praha 2005.

Eduard GÄRTNER, *Palác Riunione Adriatica v Liberci a jeho architekt*, diplomová práce na Semináři dějin umění FF MU, Brno 2009.

Josef GROHMANN, *Pověry a obyčeje v Čechách a na Moravě*, Praha 2010.

Jan HALADA, *Lexikon české šlechty (erby, fakta, osobnosti, sídla a zajímavosti)*, Praha 1992.

Jan HLAVATÝ, *Miletínské dějepisectví v období 18. a 19. století*, diplomová práce na KPVHA FF UHK, Hradec Králové 2013.

Tomáš HLAVATÝ, *Přehled požárů v Miletíně a okolí. Část první*, in: Sousedské listy, Leden–březen (2014), s. 9–10.

Týž, *Přehled požárů v Miletíně a okolí*. [Pokračování], in: Sousedské listy, Duben–září (2014), s. 13–16.

Marie HOLEČKOVÁ - Jan KROČA, *Tajemnou krajinou Erbenových balad*, Beroun 2011.

Josef HORÁK, *Topografický popis všech osad hejtmanství Kralohradeckého*, Hradec Králové 1877.

Joseph Ladislav JANDERA, *Uiber Miletin in Böhmen; Ein topographisch-historischer Versuch*, Prag 1830.

Alois JILEMNICKÝ, *Domov v kopcích – kronika Úhlejova pod Zvičinou s osadami Brodkem a Hružovkami (Růžovkami) a samotami Horní mlýn a Zavadilka, část 2 (od r. 1848 po r. 1945)*, Úhlejov 1980.

Eva KREJČÍ, *Role dobrovolných hasičů v životě vesnické komunity na příkladě obcí Bohuslávky, Oprostovice, Radslavice a Týn nad Bečvou*, diplomová práce na Ústavu evropské etnologie FF MU, Brno 2012.

Karel KUČA, *Města a městečka v Čechách, na Moravě a ve Slezsku*, Praha 1988.

František KUČERA, *Domy v Miletíně a jich majitelé*, Dvůr Králové 1937.

Jiřina LANGHAMMEROVÁ, *Lidové zvyky*, Praha 2004.

Jan Nepomuk LHOTA, *Miletín nad Bystřicí. Příběhy jeho a památky*, Brno 1888.

Josef NITRA, *Oheň a lidé v českých zemích do roku 1895*, Nové Město nad Metují 2010.

Týž, *Všem živlům navzdory, člověku ku pomoci*, Praha 2011.

Pražské noviny, roč. 35, č. 83, 7. duben 1859, s. 2–3,

<http://kramerius.nkp.cz/kramerius/PShowPageDoc.do?it=1&id=1909093&picp=&idpi=2149852> [cit. 25. 4. 2017].

Pražské noviny, roč. 22, č. 48, 25. červen 1846, s. 206,

<http://kramerius.nkp.cz/kramerius/handle/ABA001/7135268> [cit. 4. 4. 2017].

August SEDLÁČEK, *Hrady, zámky a tvrze Království českého*, V. Podkrkonoší, Praha 1887.

Johann Gottfried SOMMER, *Das Königreich Böhmen* (svazek III. – Bidschower Kreis – Miletín, Prag 1835.

Oldřiška TOMÍČKOVÁ, *Jan Černý: významná výročí*, in: Pod Zvičinou, Roč. 17, č. 1 (1999), s. 3–5.

Vladimír WOLF - Dana HALÍČKOVÁ, *Jan Nepomuk Lhota (Život a dílo)*, In: Krkonoše - Podkrkonoší 4, 1969, s. 254–296.

Alois ZÍSKAL, *Něco o biči a jeho součástech*, in: Naše řeč, ročník 33 (1949), číslo 5–6, s. 101–103.

Internetové zdroje

Jan HLAVATÝ- Miletín, půvabné městečko pod Zvičinou, <http://www.hlavati.cz>.

Český statistický úřad: Počet obyvatel v obcích k 1. 1. 2017, Praha 2017,
<https://www.czso.cz/documents/10180/45964084/1300721703.pdf/c2733bca-a698-42cb-a6ec-19b8e95f5bc6?version=1.0> [cit. 6. 4. 2017].

Přílohy

Příloha I. Kompletní seznam všech shořelých domů a jejich majitelé

Farní kostel spolu s věžními hodinami a kostnicí.	
Zámek čp. 1 miletínského statkáře, pana Hynka Falgeho spolu s úřednickými budovami a velkým miletínským poplužním dvorem. Pouze zahrady a byt vrátného zůstaly stát nedotčený.	
čp. 2 – Městská radnice na náměstí byla zčásti zdemolována, jinak by bývala také vyhořela, tak jako vedle stojící masné krámy.	
čp. 3 – Fara spolu s koňskými a kravskými stájemi, stodolou, dřevěnou kůlnou, velkou částí zahradního plotu a kolem 60 kusů velkých ovocných stromů.	
čp. 4 – Dům Františka Laušmana, pekař	čp. 5 – Hostinec Františka Hlavatého, řezník a hostinský
čp. 6 – Dům Antonína Erbana, kolář	čp. 7 – Hostinec Rudolfa Dreyšuka ml., kupec
čp. 8 – Dům Rudolfa Dreyšuka st.	čp. 9 – Dům Jana Hlavatého, koželuh
čp. 10 – Dům Václava Justa, barvíř	čp. 11 – Dům Josefa Erbena, perníkář
čp. 12 – Dům Josefa Erbena, krupař	čp. 13 – Dům Františka Rychtera, švec
čp. 14 – Dům Jana Rychtera, tkadlec	čp. 15 – Dům Františka Laušmana, obchodník s obilím
čp. 16 – Dům Františka Temničky, řezník	čp. 17 – Dům Františky Samkové, vdova po krupaři
čp. 18 – Dům Františka Rachoty, řezník	čp. 19 – Dům Josefa Neumanna, tkadlec
čp. 20 – Dům Václava Neumanna, pekař	čp. 21 – Dům Josefa Voňky, krupař
čp. 22 – Dům Jana Černého, mydlář	čp. 23 – Dům Františka Hamana, pekař
čp. 24 – Dům Františka Petery, kolář	čp. 25 – Dům Antonína Laušmana, tkadlec
čp. 26 – Dům Antonína Zivra, švec	čp. 27 – Dům Františka Adamce, krejčí
čp. 28 – Dům Františka Všetečky, zámečník	čp. 86 – Dům Františka Purgerta, řezník
čp. 87 – Dům Františka Lhoty, perníkář	čp. 88 – Dům Josefa Temničky, řezník
čp. 89 – Dům Jana Rumlera, tesař	čp. 90 – Dům statkáře pana H. Falgeho
čp. 91 – Dům Jana Munzara, čeledín	čp. 92 – Dům Augustína Lhoty, pojezdny
čp. 93 – Dům Jana Laušmana, jirchář	čp. 94 – Dům Anny Červinkové, vdova po truhláři

čp. 95 – Dům Jana Golda, pekař	čp. 96 – Dům Václava Bergera, mydlář
čp. 97 – Dům Františka Pečenky ml., kovář	čp. 98 – Měšťanský dům patřící obci
čp. 99 – Dům Antonína Jiříčky, krupař	čp. 100 – Dům často jmenovaného Františka Dreyšuka, agent!!
čp. 101 – Dům téhož agenta, byl zbořen	čp. 102 – Dům Josefa Pišla, pekař
čp. 103 – Dům Františka Pečenky st., starosta	čp. 104 – Městská věznice
čp. 105 – Dům Františka Dreyšuka, agent!	čp. 106 – Dům Jana Hlavatého, pekař
čp. 107 – Dům Josefa Erbena, kovář	čp. 108 – Dům Františka Dreyšuka
čp. 109 – Městská škola	čp. 110 – Dům Jana Čerovského, tkadlec
čp. 111 – Dům Josefa Munzara, řemenář	čp. 112 – Dům Linharta Ježka, zámečník
čp. 113 – Dům Josefa Laušmana, krejčí	čp. 114 – Dům Jana Erbena, obchodník s obilím
čp. 115 – Dům Jana Zedejka, cihlář	čp. 117 – Dům Ignáce Rachoty, malíř
čp. 118 – Dům Františka Kittlera, krupař	čp. 119 – Dům Antonína Kouta, švec
čp. 120 – Dům Jana Nálevky, řezník	čp. 121 – Dům statkáře pana Falgeho
čp. 122 – Dům Jana Ježka, kolář	čp. 123 – Špitál pro obročníky (nadační)
čp. 129 – Dům Jana Vitocha, krejčí	čp. 130 – Dům Jana Bezvody, truhlář
čp. 131 – Dům Adama Vitocha, pekař (pouze hospodářské budovy)	čp. 132 – Dům Josefa Richtera, kovář
čp. 132 – Dům Josefa Richtera, kovář	čp. 133 – Dům Josefa Čapka, zámečník
čp. 134 – Dům Josefa Kouta, truhlář	čp. 135 – Dům Josefa Ježka, kolář
čp. 136 – Dům Laušmanových žáků	čp. 137 – Dům Jana Jákla, řezník a hostinský
čp. 138 – Dům Jan Císaře, švec	čp. 139 – Dům Josefa Žáby, učitel
čp. 142 – Dům Františka Chmelíka, truhlář	čp. 143 – Dům Antonína Dubeneckého, obuvník
čp. 144 – Dům Dorníkových žáků	čp. 145 – Dům Antonína Čecha, tkadlec
čp. 146 – Dům Josefa Albrechta, dělník	čp. 147 – Dům Antonína Noska, dělník
čp. 153 – Dům Kláry Laušmanové, vdova	čp. 154 – Dům Josefa Rericha, krupař
čp. 161 – Dům Václava Erbena, krejčí	čp. 162 – Dům Jana Chmelíka, krejčí
čp. 163 – Dům Antonína Jirana, dělník	čp. 164 – Dům Jana Marka, dělník
čp. 165 – Dům Jana Tázlera, tkadlec	čp. 166 – Dům Jana Munzara, tkadlec
čp. 167 – Dům Jana Lhoty,	čp. 168 – Dům Adalberta Šimka, zedník
čp. 170 – Dům Jana Libicha, kostelník	čp. 176 – Dům Jana Friese, krejčí
čp. 177 – Dům Františka Erbana, krejčí	čp. 179 – Dům Jana Kouta, tesař
čp. 180 – Dům Václava Luštince, tesař	čp. 181 – Dům Františka Kulhánka, sadař
čp. 185 – Dům Františka Erbena, krupař	čp. 186 – Dům Františka Vlčka, mydlář
čp. 193 – Valcha mlynáře Františka Fáhnricha	čp. 207 – Dům Josefa Vorla, krejčí
čp. 216 – Dům Františka Jirana, bednář	

V obci Rohoznice

čp. 1 – Chalupa Jana Erberta	čp. 2 – Chalupa Josefa Jákla
čp. 3 – Chalupa Václava Zívra	čp. 4 – Chalupa Josefa Nálevky
čp. 93 – Chalupa Josefa Zívra	

Seznam byl doslovně přeložen ze zápisů Jana Černého.²²⁷

Příloha II. Přehledy pojistných hodnot zádušního majetku ke dni 26. dubna 1846

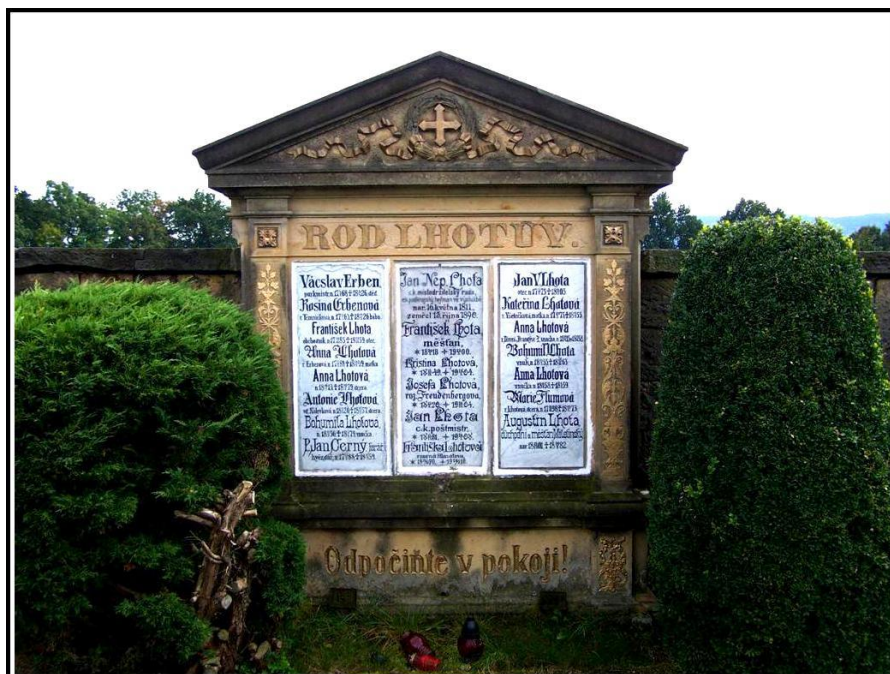
Versicherungswert				Gegenstand	Prämie in... Kreuzern pr. 100 fl.	Prämienzahlungsbetrag			
Einzel		Zusammen				Einzel			
Fl. (zl.)	Xr.	Fl.	Xr.			Fl.	Xr.	Fl.	Xr.
				<u>Pfarr Kirche</u>					
3400				Das Dachwerk	10 x	5	40		
1400		4800		Der Unterbau	4 x		56	6	36
				<u>Glockenturm</u>					
1000				Das sämtliche Holzwerk bis zur Turmspitze	10 x	1	40		
600		1600		Das ganze Untermauerwerk	4 x		24	2	4
				<u>Pfarrgebäuden</u>					
800				Das Dachwerk samt Getreid-schüttkasten	36 x	4	48		
520				Das übrige Verbrennbare	23 x	1	58		
400		1720		Mauerwerk	15 x	1		7	46
				<u>Nebengebäude: Stallungen, Scheuer, Wagenschuppen</u>					
720				das Dachwerk	36 x	4	20		
80				Der Unterbau der Scheuer, und des Schüttbodens	24 x		18	4	38
				<u>Das Schulgebäude</u>					
400				Das Dachwerk samt Bretterdecken in 3 Zimmern	10 x	1	12		
400		800		Der übrige Unterbau	10 x		40	1	52
Summa		9720			Summa		22		56

²²⁷ SOkA Jičín, fond FúM, Pamětní kniha, s. 351–354.

Příloha III. Obrázkové přílohy

Farář Jan Černý²²⁸

Hrobka rodiny Lhotovy v Miletíně – rovněž i hrob Jana Černého²²⁹

²²⁸ Obrázek převzat z článku: Oldřiška TOMÍČKOVÁ, *Jan Černý: významná výročí*, in: Pod Zvičinou, Roč. 17, č. 1 (1999), s. 3.

²²⁹ Foto Patrik Frýbort, dostupné na: <http://frypat.blog.cz/1401/miletin-hrbitov> [cit. 11. 5. 2017].

Model náměstí před požárem od Františka Birnera z roku 1946 (foto autor)

Kostel Zvěstování Panny Marie v současné podobě (foto autor)

Zvonice se sochou sv. Jana Nepomuckého v místě zaniklé školní budovy (foto autor)

Současná podoba farní budovy (foto autor)

Zámek v Miletíně²³⁰

Sousedský dům s hodinami²³¹

²³⁰ Foto dostupné na: <http://www.kultura.cz/profile/5604-zamek-miletin> [cit. 11. 5. 2017].

²³¹ Foto bylo převzato z oficiálních stránek Restaurace Sousedský dům, dostupné na: <http://www.sousedskydum.cz>. [cit. 11. 5. 2017].

Areál zemědělského družstva – přibližné místo počátku požáru (foto autor)

Pohled na Miletín od východu (foto autor)